

TÖÖLISTE HÄÄL

Aprill 1937

N° 4

10. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälkandja

Ametiühingud praeguses olukorras.

J. Doiman.

Senini oli muude ametiühinguliste ülesannete kõrval meie ametiühingutel täita tähtsama ülesandena palgavõitluse juhtimine, eriti streigi korral. See töö oli tarvilik ja elu ise oli ta veeretanud ametiühingutele. On ju teada, et ettevõtjaskonnast majanduslikult otsest sõltuvad töölised ei julge alati algetada palga-aktsiooni, sest aktiivsemaid neist võidakse kergesti vallandada. Loomulikult olid ja pididki olema ametiühingud võitlust alata kavatsivate töölise esindajaks. Ametiühing vormiliselt esitas palganõudmise, tema kuulutas välja streigi, pidas läbirääkimisi ettevõtjatega, sõlmis nendega lepinguid ja valvas lepingute täitmise järgi.

Seesuguste oma õiguste kättevõitmise eest on ametiühingud pidanud väga pikka võitlust välismaal. Ja arusaadav — moodne palgavõitlus on ju tööliskonna kollektiivne aktsioon, ta sihiks on üksiktöölise asendamine tööliskollektiiviga töötasuliste suhete korraldamisel majanduslikult tugevama ettevõtjaskonnaga. Ametiühing moodustabki selle pideva tööliskonna kollek-

tiivi, kes on võimeline teatud määralgi korraldama tööliskonna jõudu nii, et ta suudaks panna vastu ettevõtjaskonna ülevõimule. Ametiühingud siin olid vaid omamoodi tasakaalu reguleerijad.

Nüüdne töötülide lahendamise kord, mis meil esmakordselt pandi kehtima 1935. a. lõpul, on võtnud aga ametiühingutelt õiguse otseselt rääkida kaasa palgavõitluse lahendamisel.

Kas see tähendab, et uues olukorras ametiühingutel pole enam midagi kõnelda ja teha palgavõitluse kasuks?

Seaduse alusel tööliskonna esindajaks töötülide puhul loetakse juba ametaliselt töölisvanem või öölisnõukogu liikmed, keda ettevõtjaskond ei saa nii väga päevapealt vallandada.

Palgavõitluse edukuse seisukohalt on oluliselt tähtsuseta, kes just nimelt nõudmised esitab, peaasi, et esitamise momendil juba ei saaks halvata vallandamisega aktsiooni ennast. Ajalooliselt ametiühingud astusidki palgavõitluse etteotsa siis, kui tööliskonnal polnud seadusega kindlustatud esindust käitises. Nüüd jääb aga ametiühingute ülesandeks hoolitseda, et 1) oleksid töölis-

vanemad või -nõukogud kõikjal, kus seda seadus võimaldab, 2) et töölisvanemad peaksid ühendust ametiühingutega ja, 3) et töölisvanemate seadust laiendataks ka väikekäitiste kohta.

On see läbi viidud, siis palgaaktsiooni algatamise seisukohalt praegune korraldus ei saa palgavõitlust kuigi tunduvalt halvata. Praegu aga, kus meie paljudes käitistes puuduvad töölisvanemad, on loomulikult palgaaktsiooni algatamine üsna tugevasti tõkestatud.

Halvem on olukord palgaaktsiooni teisel astmel, kui tuleb oma nõudmisi toetada streigiga. Töölisvanemad ja -nõukogud ei saa täies ulatuses streiki juhtida. Tehniline juhtimine on neile jõudumööda, aga streigivõitluse edukaks läbiviimiseks on vaja muretseda ainelist seljatagust. Seda ei saa korraldada vanemad. Streigifondide soetamine sünnib pikaajalise kogumise teel. Ainult massiline organisatsioon suudab sentide haaval panna kokku summe, mis vajalikud võitluse edukaks läbiviimiseks. Nende sentide kogumisest peavad võtma osa kõik töölised.

Kui meie nüüd praeguses olukorras asetame küsimuse, milles seisab ametiühingute ülesanne, siis vastus tohiks olla: tööliskonna majandusliku jõu kor-

raldamine, nagu see oli varemaltki. Ainult selle jõu rakendamine peab sündima teisel alusel, teistsuguste tegurite abil. Töölisvanemad peavad muutuma ametiühingute usaldusmeesteks, nende koostöö peab kujunema niisuguseks, et ametiühingud võivad oma vaevaga kogutud reserve usaldada nende kätte, öieti nende kontrolli alla.

Sisuliselt võttes — uuest Töötülide lahendamise seadusest peaksime tege- ma järelduse, et iga Eesti tööline peaks kuuluma ametiühingu liikmeks.

Järelikult praeguses olukorras ametiühingud ei muutu mingil moel ülealus- teks, vaid vastupidi — vajadus nende järgi ainult kasvab ja nad peavad seni- sest veel intensiivsemalt otsima teid ning abinõusid, kuidas kiiremas korras teostada tööliskonna organiseerimist 100%-liselt.

Tööliskonnale tuleb selgeks teha, et praegune töötülide lahendamise seadus võib olla tõkkeks palgavõitlusele seni, kuni saadakse teha vahet organiseeritute ja organiseerimatute vahel. On aga kõik käitise töölised ametiühingu liikmed, siis on ka ametiühingul võimalik palgavõitlust juhtida.

Seega ametiühingute peaulesandeks on ja jääb organiseerimistöö.

Uus Töötülide lahendamise seadus.

A. Kaelas.

22. märtsist k. a. alates maksab meil uus Töötülide lahendamise seadus (RT 21 — 1937), mis kaotab 1935. a. maksma pandud samanimelise seaduse (RT 93 — 1935 ja 74 — 1936). Uus seadus asub üldjoontes samal seisukohal töötülide lahendamisviisi suhtes kui 1935. a. seadus, nimelt esiteks tunnustades töötülide puhul sundvahendust, seega kitsendades streigivabadust, ja teiseks mitte tunnustades ametiühingut ühe poolena töötüli puhul. Neis peamise tähtsusega küsimusis on kogu tööliskonna seisukoht juba 1934. a. alates, millal üles kerkis töötülide vahendamise küsimus selle praegusel kujul, olnud täiesti üksmeelne: töö-

tüli puhul olgu töölistel õigus valida, kas nad soovivad seda viia töötülide lahendamise komisjoni või hakata streikima (s. o. töötülide vahendamise põhimõte), kusjuures vastava kutseala ametiühingul olgu õigus olla tööliste esindajaks.

*

1. Seaduse ulatus.

Asudes analüüsima uut Töötülide lahendamise seadust, tuleb loomulikult kõigepealt kindlaks teha selle seaduse ulatus, s. t. missuguste töötülide kohta on see kohaldatav. Siin selgub, et uue Töötülide lahendamise

seaduse ulatus on kahesugune: 1. kohustuslik, millele peavad alluma kõik asjaomased isikud, ja 2. vabatahtlik, olenedes tülitsevatest pooltest või ühest poolest, kas nad soovivad seaduse ulatust laiendada oma töötulile või mitte. Viimane põhimõte — seaduse ulatuse vabatahtlik laiendamine — puudus senisel alal kehtinud seaduses. See ongi uue seaduse tähtsamaid erinevusi senisest korrast.

1. Kohustuslikult peavad tülitsevad pooled lahendama Töötulide lahendamise seaduses ettenähtud korras kõik sellised töötulid, millised on: 1) kollektiivsed ja millistes 2) omavahel pole saavutatud kokkulepet, nii et 3) ähvardab tekkida streik (§ 1). Viimane asiolu eeldab iseenesest, et selline töötüli saab tekkida ainult käitises, kus ei ole streikimine keelatud.

Uue seaduse järgi ei ole enam tarvis, et streigi ähvardus oleks tööliste poolt avaldatud juba enne tööandjaga läbirääkimisi pidama hakates. Seadus nõuab ainult, et poleks saavutatud kokkulepet, nii et selle tagajärjel ähvardaks tekkida streik, ükskõik millal ja kas sellest tööandjale ette on teatatud või mitte.

Seadus ei määra lähemalt kollektiivse ulatust, mõistet, s. t. missugune osa või kui suur hulk käitise tööstistest peavad olema töötulis, nii et selle lahendamine on kohustuslik sundvahenduse korras. Selge on sõna filoloogilisest mõistest ainult, et käitistes, kus töötab üle ühe töölise, ei saa kollektiivset töötüli moodustada ainult ühe töölise ja tööandja vaheline töötüli. Kuid kui töötüli on kahe töölise ja tööandja vahel, kas siis on juba kollektiivne töötüli? Kas siis tööinspeksioon peab asuma seaduses ettenähtud korras asja lahendama? Ja kui töötüli kahe töölisega pole veel kollektiivne, kust algab siis see „kollektiivsuse“ piir? Need on küsimused — tegelikkuses küll õnneks vähe esinevad — millele seaduse teksti järgi ei saa anda mingisugust vastust. Neid küsimusi peab järelikult lahendama tööinspektor — kui nad mõne töötüli puhul üles peaksid kerkima — ilma et tal oleks selleks mingisuguseid seaduses ettenähtud juhtnööre.

2. Peale esimeses punktis tähendatud kohustusliku sundvahenduse võimaldab uus seadus sama korda kasutada ka vabatahtlikult, nimelt käitistes, kus strei-

kimine keelatud, välja arvatud ainult kõik sõjaministeeriumi ja sõjaväe käitised ning riiklikud käitised, mis otseselt sõltuvad riigi eelarvest (§ 1). Viimaste käitiste töölistel ei jää järelikult töötüli puhul, mida ei saa lahendada omavahelisel kokkuleppel, muud üle, kui töölepingu ülesütlemine. Nende käitiste tööliste töötasu oleneb järelikult täiesti riigi eelarvest, seda ei ole võimalik muuta isegi sundvahenduse korras.

Kui aga on kindel, et palgakõrgenduse nõudmise tagajärjel ei ähvarda tekkida streik ja kui tööliste esindajad ka vastupidist ei väida, siis seaduse teksti järgi ei saa järelikult kasutada käesolevas seaduses ettenähtud korda, s. t. sel juhul ei ole olemas töötüli selle seaduse mõttes.

2. Poolte esindajad.

Seadus lausub täht-tähelt: „Töötulis loetakse poolteks tööandja ja tööliste esindaja või esindajad“ (§ 2).

Siit ei selgu toodud normi keelelise väljendusviisi tõttu, kas tööandja pooltel loetakse töötüli puhul juriidiliselt põoleks ainult tööandja või ka ta esindaja või esindajad? Ja kui ka tööandjale selle normi järgi peaks antama võimalus töötüli puhul valida või määrata oma esindajad, siis missugusel viisil see peab toimuma? Viimase küsimuse lahendamine — kui seadust tõlgendada nii, et ka tööandjal on õigus valida esindajat või esindajaid — jääb seega järelikult käitise sise-miseks asjaks.

Tööliste esindaja valimise viis on ette nähtud järgmiselt:

1. käitistes, kus on olemas tööliskonna asutused, loetakse tööliste esindajateks ilma eriliselt volitamata töölisvanem või töölisnõukogu liikmed, kui töötüli algatamiseks on üldkogu otsus (§ 2). Kui aga töölised ei soovi, et neid töötüli puhul esindaksid töölisvanem või töölisnõukogu liikmed, või soovivad töölisvanemale või töölisnõukogu liikmetele veel lisaks valida teisi töölisi, siis paistab neil seaduse järgi — vähemalt nende ridade kirjutaja arvates — olevat õigus valida oma esindajaks või esindajateks ka teisi töölisi, andes neile üldkogu koosolekul selleks volituse. Mis kor-

ras seda üldkogus tuleb otsustada ja mil viisil hääletamist toimetada, selle kohta ei ole seaduses mingisuguseid eeskirju.

Nagu eelpool märgitud, on töölisanem või töölisanõukogu liikmed tööliste esindajateks ilma erilisel volitamata siis, kui töötüli algatamiseks on üldkogu otsus. Kui aga töötüli algatamine on näit. otsustatud mõne osakonna erikogu koosolekul, nagu see sageli toimub juhul, kui töötüli haarab vaid ühe osakonna, siis ei saa enam automaatselt lugeda tööliste esindajateks töölisanemat või töölisanõukogu liikmeid, vaid erikogul, kus otsustatakse töötüli algatamine, tuleb valida ka esindajad. Viimaste arvu pole kindlaks määratud, see oleneb erikogu äranägemisest. Ka valimisviisi ja hääletamise kord oleneb erikogu äranägemisest.

2. Käitistes, kus on küll 25 töolist, kuid puudub töölisanõukogu või töölisanem, tuleb tööliste esindaja või esindajad valida tööliskonna asutuste seaduses ettenähtud üldkogu koosolekul sama käitise tööliste hulgast lihthäälteenamusega kinnisel hääletamisel (§ 2).

3. Käitistes, millega kohta ei ole kehtiv tööliskonna asutuste seadus, volitavad töölised oma esindajateks neid, keda nad soovivad, andes selleks kirjaliku volituse, kusjuures volitus loetakse kehtivaks, kui sellele on kirjutatud alla vähemalt 50% käitise töolistest. Siin pole määratud, et esindajad peavad olema sama käitise tööliste hulgast. Seega võivad töölised neis käitistes, kus on alla 25 töölise, töötüli puhul esindajateks volitada ka näit. vastava kutseala ametiühingu juhatusliikmeid, kuid ainult nimeliselt, aga mitte — nagu näib — ametiühingut (või selle juhatust) kui juriidilist isikut. Tähendab: esindajateks tulevad sel puhul nimeliselt volitada need isikud, kes kuuluvad ametiühingu juhatusse. Viimased ei esine siis töötüli puhul järelikult mitte ametiühingu juhatusliikmetena, vaid tööliste esindajatena. — See on, muide, ka ainuke võimalus, kus Töötülide lahendamise seaduse järgi vastava kut-

seala ametiühing saab teatud määral — kahjuks küll väga kaudselt — töötüli puhul tööliste kaasa aidata.

Tööliste allkirjad, millega volitatakse kedagi oma esindajaks, tunnustab õigeks kas tööandja, tööandja asetäitja, tööinspektor, valla-, alevi- või linnavalitsus, notar või Eesti konsul. Kui tööandja või selle asetäitja ei tunnistanud õigeks tööliste allkirju, karistatakse neid kriminaalkorras arestiga mitte üle kolme kuu (Kr. S. § 349^a).

3. Töötülide lahendamise komisjon.

Töötülide lahendamiseks asutatakse sotsiaalministeeriumi juure töötülide lahendamise komisjon. Komisjoni esimehe ja esimehe asetäitja nimetab riigivanem sotsiaalministri ettepanekul. Liikmeiks on sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor, üks sotsiaalministri poolt nimetatud liige, majandusministeeriumi tööstusosakonna direktor, üks majandusministri poolt nimetatud liige, neli kaubandus-tööstuskoja ja neli tööliskoja poolt nimetatud liiget. Esimees, esimehe asetäitja ja kodade poolt nimetatud liikmed määratakse kolmeks aastaks (§ 7).

Küsimuste selgitamiseks, mis vajavad eriteadmisi tehnilisel või majanduslikul alal, võib komisjon kasutada ka ekspertide abi (§ 11).

Komisjon töötab kahes koosseisus (§ 7), kummaski pool kogu komisjonist (§ 8). Kaubandus-tööstuskoja ja tööliskoja poolt nimetatud komisjoni liikmed on mõlemad hääleõiguslikud ainult siis, kui koosolekule on ilmunud kõik neli. Puudub aga üks kaubandus-tööstuskoja poolt nimetatud komisjoni liige, siis on hääleõiguseta ka üks tööliskoja poolt nimetatud komisjoniliige, samuti ka vastupidi (§ 8).

Sotsiaalministri nõudmisel on kodjad kohustatud nende poolt nimetatud komisjoniliikmete asemele nimetama uued isikud, kui need liikmed ei käi korralikult komisjoni koosolekutel või kui nende kohta on alatud eeluurimist käesoleva seaduse rikkumise pärast või süütegude pä-

rast, millede eest neid ähvardab vähemalt vangimajakaristus. Küsimuse, kas komisjoni liige käib koosolekul korralt, otsustab sotsiaalminister (§ 9).

Seaduses räägitakse küll eeluurimisest käesoleva seaduse rikkumise pärast, kuid selle all tuleb nähtavasti mõelda juurdlust. Kriminaalkohtupidamise seadustik teeb igatahes vahet eeluurimise (§§ 73 j. j.) ja juurdluse (§§ 53 j. j.) vahel: eeluurimist toimetatakse kohtu-uurija poolt ringkonna kohtule alluvais asjus, juurdlust aga politsei poolt ringkonnavaõi jaoskonna kohtule alluvais asjus. Kuna kõik Töötülide lahendamise seaduse vastu eksimised alluvad jaoskonna kohtule (KKS § 27), siis ei saa ka siin olla eeluurimist, vaid ainult juurdlust.

Töötülide lahendamisel saadud andmeid on komisjoni liikmed ja eksperdid kohustatud hoidma saladuses (§ 22). Andmete tahtlikul avaldamisel võivad nad langeda kriminaalkaristuse alla, kui avaldatud teade võis sünnitada varanduslikku kahju või laimata isikut, kelle kohta teade käis (Kr. S. § 508). Muul juhul saadud andmete avaldamise pärast karistada ei saa, s. t. kui see ei võinud tekitada varanduslikku kahju või laimata asjaosalist isikut. Ka on sotsiaalministril võimalik neid komisjoniliikmeid, kes ei ole hoidnud saladuses töötüli lahendamisel saadud andmeid ja kelle kohta selle tõttu on alatud eeluurimist (s. t. kelle kohta tuleb rakendamisele Kr. S. § 508), tagandada komisjoni liikme kohalt, ehk nagu seadus ütleb: tal on õigus nõuda, et koda sellise komisjoniliikme asemele nimetaks uue isiku (§ 9).

Kõik komisjoni kulud kaetakse sotsiaalministeeriumi eelarvest. Komisjoni liikmeile, ekspertidele ja komisjoni sekretärile maksetakse tasu ja päeva- ning sõiduraha Vabariigi Valitsuse poolt määratud normide järgi (§ 21).

Tasumaksimise juures räägitakse ka komisjoni sekretärist. Kuski pole aga määritletud, kes selleks on või mis teel ta valitakse või määratakse? Kas selle valib komisjon ise või määratakse ta sotsiaalministeeriumi või ministri poolt? Neile küsimustele seadus vastust ei anna.

Vabariigi Valitsuse määrusega 17. märtsist 1937. a. (RT 25 — 1937) määratakse komisjoni liikmeile, ekspertidele ja sekretärile tasu kr. 7.50 komisjoni istungi eest (§ 1). Eksperti-

dele makstakse tasu ka iga ekspertiisi tegemiseks kulutatud päeva eest kr. 7.50 (§ 2). Peale selle makstakse komisjoni liikmeile, sekretärile ja ekspertidele sõitude puhul päevaraha: riigiteenistuses seisjatele Ametisõitude tasu seaduse alusel, teistele kr. 4.— päevas (§ 3). Ka tasutakse kõigile sõidukulud (§ 4).

4. Vahendusmenetlus.

A. Teatamine tööinspeksioonile.

Tööandja ja tema käitise tööliste vahel tekkinud kollektiivse töötüli lahendamiseks on pooled kohustatud kasutama käesolevas seaduses ettenähtud korda — s. t. sundvahendust — kui nad omavahel ei saanud kokkulepet ja kui selle tõttu ähvardab tekkida streik (§ 1). Seega peale kokkuleppe mittesaavutamist on pooled — öieti see pool, kes on jõudnud veendumusele, et kokkuleppe saavutamise ei õnnestu (§ 3) — kohustatud pöörduma vastava jaoskonna tööinspektori poole, et viimane hakkaks vahemeheks töötüli lahendamisel. Uus seadus ei määra seega enam kindlalt, kes töötulist peab teatama ja mis aja jooksul, nagu senini kehtinud seadus. Kuid arvesse võttes, et töolist, kes on alustanud streikimist seatud korra vastaselt, karistatakse kriminaalkorras arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni (Kr. S. § 356), ja et see „seatud kord“, nagu nägime, nõuab töötüli puhul, kui selle tõttu ähvardab tekkida streik, et pooled kasutaksid töötüli lahendamiseks selles seaduses ettenähtud korda, siis järeldub siit, et uue seaduse järgi lasub nende töötülide puhul, kus töölised kavatsesid minna kuni streigini, tööinspeksioonile teatamise kohustus tegelikult sisuliselt tööliste esindajatel, kui töölised ei taha streikimahakkamisel sattuda karistuse alla. On aga tööandja või ta esindaja siiski teatanud tööinspeksioonile töötulist, siis sel puhul ei tarvitse seda enam teha tööandja esindajad (samuti ka vastupidi), sest seaduse mõtte järgi ei ole tähtis, kes teatab, vaid oluline on, et tööinspeksioon saaks teateid töötulist, nii et tal oleks võimalik asuda selle lahendamisele.

On aga töötüli tekkinud käitises, kus on streikimine keelatud, s. t. ühe sõnaga neil juhtudel, millal teatamine on vabatahtlik, mitte kohustuslik, siis loomulikult teatab see pool, kes soovib töötüli lahendamist Töötülide lahendamise seaduses ettenähtud korras. Seadus ütleb küll, et teatama peab see pool, kes on jõudnud veendumusele, et kokkuleppe saavutamine ei õnnestu (§ 3), kuid sellele seaduse eeskirjale tuleb vaadata — vähemalt sellises sõnastuses — kui lihtsale soovitusel, mil ei ole mingit juriidilist tähtsust, sest ei saa peaaegu kunagi kindlaks teha, kes on jõudnud ja kas üldse on jõutud sellisele veendumusele. Ühe sõnaga: tööinspeksioonile teatamise kohustus lasub viimasel juhul sel poolel, kes soovib töötüli lahendamist sundvahenduse korras.

Teatamise viisi kohta pole ette nähtud mingisuguseid eeskirju. Seega oleneb täiesti sellest poolest, kes teatab töötülist tööinspeksioonile, kas ta teeb seda kirjalikult, suuliselt, telefoni või telegraafi teel.

B. Vahendusprotseduur kitsamas mõttes.

Tööinspektor, saanud palve või teate olla vahemeheks töötüli lahendamisel, on kohustatud ilmuma isiklikult või saatma oma abi kohale hiljemalt kutse kättesaamise päevale järgneval päeval. On aga töötüli tekkinud mitmes käitises korraga, võib tööinspektor pooled kutsuda ka oma kantseleisse (§ 4).

Ei õnnestu tööinspektoril kokkuleppe saavutamine 3 päeva jooksul, kui töötüli on tekkinud ühes käitises, ja 6 päeva jooksul, kui töötüli on tekkinud mitmes käitises, kannab ta sellest ette sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktorile (§ 4).

Kui töötüli ulatus ei piirdu aga ühe tööinspektori-jaoskonnaga, siis kannab tööinspektor sellest peale teate saamist kohe ette van. tööinspektorile. Kui viimasel ei õnnestu kokkuleppe saavutamine 6 päeva jooksul, kannab ta sellest samuti ette töök. ja sotsiaalk. os. direktorile (§ 5).

Mõlematel kordadel töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor kannab asja ette sotsiaalministrile, kes 1) juhul, kui töötüli on tekkinud käitises, kus streikimine keelatud, teeb korralduse, et asja lahendamiseks kutsutaks kokku töötülide lahendamise komisjon; 2) juhul, kui töötüli on tekkinud käitises, kus streikimine ei ole keelatud, kas annab asja lahendamiseks töötülide lahendamise komisjonile või loeb asjatoimetuse lõpetatuks. Viimasel juhul võivad töölised alustada streiki (§ 6).

Seaduses pole määratud, mis aja jooksul töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor peab asja kandma ette ministrile ja mis aja jooksul minister peab tegema korralduse asja lahendamiseviisi kohta.

Töötülide lahendamise komisjoni ülesandeks on sobitada tülitsevate poolte vahel kokkulepe. Saavutab komisjon kokkuleppe, siis kirjutavad pooled alla selle kirjalikule tekstile, mis omab kollektiivlepingu jõudu ja millest loobumine võib toimuda ainult Kollektiivlepingute seaduses (RT 33 — 1929) ettenähtud korras (§ 10).

See kokkulepe, nagu seadus määrab, omab kollektiivlepingu jõu. Sisuliselt ta aga siiski ei ole kollektiivleping Kollektiivlepingute seaduse mõttes, — juba sellegi poolest, et siin ühe poolena ei esine tööliste ühing, vaid töötüli olevad töölised.

Ei õnnestu komisjonil kokkuleppe saavutamine, siis komisjon kas 1) teeb otsuse töötüli lahendamiseks, mille töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakond teeb pooltele teatavaks. Kui pooltel ei saabu kolme päeva jooksul, otsuse teatavastegemisest arvates, protesti, omandab otsus sundjõu (§§ 11 ja 13). On aga mõlemad või üks pooltest avaldanud protesti (tuleb anda kirjalikult ühes motiividega töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonnale), siis sotsiaalminister kokkuleppel majandusministriga kas kinnitab komisjoni otsuse või saadab asjatoimetuse komisjonile tagasi uueks otsustamiseks teises koosseisus. Seega siin ei ole sotsiaalministril võimalust anda tööliste vabadust streigiks, vaid ta võib kas komisjoni otsuse kinnitada või kogu asja anda

tagasi uueks otsustamiseks teises koosseisus. Uue otsuse vastu võivad pooled jälle protestida samas korras. Protesti puhul sotsiaalminister kokeleppel majandusministriga kas kinnitab komisjoni otsuse või jätab töölistele õiguse streikida (§ 14). 2) Leiab aga komisjon, et andmete puudusel või mõnel muul põhjusel on tal võimatu lahendada töötüli nii, et komisjoni liikmete enamus oleks veendunud otsuse õigluses, siis otsustab komisjon asjatoimetuse lõpetada. Sotsiaalminister võib aga asjatoimetuse komisjonile tagasi anda uueks otsustamiseks teises koosseisus (§§ 12 ja 14). Ei kasuta minister seda õigust, võivad töölised alustada streiki (§ 12).

C. Komisjoni otsus.

Töötülide lahendamise komisjoni otsus, mille vastu pole pooled protestinud (§§ 13, 14) või mille on kinnitanud sotsiaalminister (§ 14), omandab sundjõu mõlematele pooltele (§§ 13, 15). Otsuses toodud tingimusi võib enne otsuse maksvuse tähtaja möödumist muuta ainult tööandja ja tööliste omavahelisel kokuleppel (§ 15).

Otsuse maksvuse tähtaja määrab komisjon, kusjuures see ei tohi olla pikem ühest aastast (§ 15). Senini sel alal kehtinud korra järgi võis komisjoni otsuse kestvus olla kuni kuus kuud; seega uus seadus võimaldab komisjonil määrata oma otsuse kehtivus kahekordselt nii pikaks ajaks kui endine seadus.

5. Streik.

A. Streigi alustamine.

Nagu juba töötülide sundvahendusmenetluse vaatlemisel selgus, on võimalik streiki alustada ainult siis, kui sotsiaalminister annab selleks võimaluse: 1. kui ta ei anna üldse asja töötülide lahendamise komisjoni (§ 6); 2. kui ta ei anna asja, mille komisjon on otsustanud lõpetada põhjusel, et tal on võimatu seda lahendada, tagasi komisjonile uueks otsustamiseks uues koosseisus (§ 12); 3. kui ta teisekorde komisjoni otsuse peale saabunud pro-

testi puhul ei kinnita komisjoni otsust, vaid jätab töölistele õiguse streikida (§ 14). Ainult neil kordadel võivad töölised alustada streiki.

Peale eelkäsitatud sotsiaalministri poolt antud võimaluste võivad töölised streiki alustada veel siis, kui komisjon oma tööga seaduses ettemääratud aja jooksul valmis ei jõua. Neiks tähtaegadeks on: 1. alaliselt kestvate tööde puhul 4 nädalat ja hooajatööde puhul 2 nädalat ajast, millal tööinspektor asus töötüli lahendamisele; 2. annab sotsiaalminister asja protesti tõttu teisekorde komisjoni — 2 nädalat sotsiaalministri otsuse tegemise päevast arvates (§ 16). Seega halvemal juhul võib töötüli sundvahendus kesta alatiste tööde puhul 6 ja hooajatööde puhul 4 nädalat. Ei jõua aga tööinspektsioon, komisjon ja sotsiaalminister tähendatud aja jooksul lahendamisega valmis, võivad töölised alustada streiki.

Iga teistsugune steigi alustamine on keelatud ja kriminaalkorras karistatav arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni (Kr. S. § 356). Selle karistuse alla langevad kõik töölised, kes alustasid streiki seatud korra vastaselt.

B. Keelatud ja lubatud streik.

1. Seaduse järgi on streik üldpõhimõtteliselt lubatud ainult põhjustel, millede sihiks on streikijate eneste töötasude ja tööolude parandamine (§ 17), seega on keelatud poliitiline ja kaastundestreib. Kui seda normi tõlgendada täpselt, formaalselt, siis paistab, et selle järgi on näit. juhul, kui käitise ühe osakonna tööliste töötasud või tööolud on streigi põhjuseks, keelatud sellest streigist osa võtta teiste sama käitise osakondade töolistel — või nad peavad ka näiliselt, fiktiivselt esitama mõnesuguseid nõudmisi.

2. Peale poliitiliste ja kaastundestreibide keelab seadus veel otseselt streikimise riigi- ja omavalitsuseasutustes; neis riigi käitistes, kus valmistatakse, töötletakse, puhastatakse või

parandatakse riigikaitse võitlusvahendeid või muud varustust; käitistes, mis on seoses liiklemisega raudteel, omnibustel või kindlatel liinidel liikuvatel laevadel; käitistes, mis on seoses posti, telegraafi ja telefoni sidepidamise teostamisega; leivatehastes, linnade valgustamist teostavates elektrijaamades ja gaasivabrikutes, veevärkides ja Riigi trükikojas (§ 18).

Eeltoodud loetelu sõnastusest selgub, et streikimine pole keelatud mitte ainult linnade varustamist teostavates veevärkides, vaid üldse igasugustes veevärkides.

Nagu sellest loetelust nähtub, lülitab seadus välja suure arvu käitisi, kus üldse igasugune streikimine on keelatud — arvatavasti avaliku rahu ja julgeoleku huvides.

Nagu siit nägime, „Streikimine on üldse keelatud... neis riigi käitistes, kus valmistatakse, töötletakse, puhastatakse või parandatakse riigikaitse võitlusvahendeid või muud varustust“ (§ 18). Eespool selgus, et „Käitistes, kus streikimine keelatud, võivad pooled kasutada sama korda, välja arvatud kõik Sõjamineisteriumi ja sõjaväe käitised ning riiklikud käitised, mis otseselt sõltuvad riigi eelarvest“ (§ 1), s. t. võivad pöörduda tööinspeksiooni poole, et see asuks töötüli lahendamise sundvahenduse korras. Kuna need loetelud ei ole sarnased, siis võib sel alal tekkida õige mitmesuguseid lahendamataid kurioosumeid. Näit. kui sõjamineisteriumil oleks mõni mõis, mille sissetulek läheks sõjas langenute leskede toetamiseks, siis selle mõisa töölistel oleks põhimõtteliselt streikimine lubatud, kuid nad ei saaks kasutada sundvahendamise korda — järelikult nad ei saaks tegelikult kasutada neile antud õigust streikida! Samasugune olukord on ka nendes riigikäitistes, näit. teraviljaladudes, mis otseselt sõltuvad riigi eelarvest, kuid kus streik pole keelatud § 18 järgi.

3. Nagu juba eelpool käsitatud, on streigi alustamine ja loomulikult siis ka streik ise keelatud vahendusmenetluse ajal (§ 16).

4. Streikimine on keelatud ka komisjoni poolt tehtud ja jõusse astunud otsuse kehtivuse ajal (§ 16), millise otsuse kehtivustähtaeg võib komisjoni enda määramisel olla kuni 1 aasta (§ 15).

Töölist, kes võttis osa keelatud streigist, karistatakse arestiga mitte üle 3 kuu või rahatrahviga mitte üle 300 kr. (Kr. S. § 356).

Kokkuvõttes võib üldiselt streigi kohta öelda: Töötülide lahen-

damise seadus lubab põhimõtteliselt ainult majanduslikke streike streikijate eneste olukorra parandamiseks, välja arvatud kogu rida käitisi, kus avaliku rahu ja julgeoleku huvides üldse streik on keelatud. Streikima ei tohi aga hakata enne, kui on tüliküsimust lahendatud Töötülide lahendamise seaduses ettenähtud korras ja kuni 1) lahendamisprotseduur pole ettenähtud ajaks jõudnud lõpule või 2) kuni sotsiaalminister on annud võimaluse streigi alustamiseks. Seega põhimõttelise streigiloo teostamine on asetatud Töötülide lahendamise seaduses ettenähtud raamidesse, millised raamid võivad selle muuta täiesti tühiseks, näit. kui sotsiaalminister kinnitab komisjoni otsuse. Seega Töötülide lahendamise seaduse järgi ei ole meil sisuliselt streigivabadust.

Streigiõiguse ja töötülide sundvahenduse teostamise suhtes jagab uus Töötülide lahendamise seadus kõik käitised — nagu nägime — kolme liiki: 1. käitised, kus on streikimine lubatud ja kus juhul, kui ähvardab tekkida streik, peab kasutatama kõigepealt sundvahendust; 2. käitised, kus on streikimine keelatud, kuid kus võidakse kasutada sundvahendust; 3. käitised, kus on streikimine keelatud ja kus pole võimalik kasutada ka sundvahendust.

C. Streigile õhutamise.

1. Seadus ütleb: Streigi õhutamise on keelatud isikutel, kes ei ole töötajad käitises, kus tekkinud töötüli (§ 19). Siin räägitakse streigi õhutamise, seega ei saa selle keelu alla kuuluda juhtnõõride ja nõuandmine ametiühingute ja E. Töölisühingute Keskliidu juhatuste poolt, kuidas streiki seadusepärast ja otstarbekohaselt läbi viia. Tegelikuses pole aga kuigi selged „õhutamise“ ja „nõuandmise“ piirid, mistõttu võib arvata, et see eeskiri edaspidi tekitab mõningaidki arusaamatusi. Ka streikijate majanduslikku toetamist ametiühingu poolt ei saa viia „õhutamise“ alla, kuigi siin samuti ei ole piirid kuigi selged. Seega juhtnõõride

andmine streigi seadusepäraseks läbiviimiseks ja streikijate majanduslik toetamine ei ole Töötulide lahendamise seaduse järgi keelatud, kuid nende teostamisel võidakse kergesti sattuda õhutamise piiridesse. Viimane aga on keelatud.

Üldiselt see eeskiri kitsendab tunduvalt ametiühingute osavõtuvõimalust töötulide ettevalmistamisel ja läbiviimisel, tehes eriti raske suuremate üldstreikide ettevalmistamise.

2. Üldse on keelatud streigile õhutamine töötulide lahendamise komisjoni tegutsemise algusest kuni komisjoni otsuse maksvuse tähtaja lõpuni (§ 19). See käib nii kõrvaliste isikute kui ka selle käitise tööliste kohta, kus töötüli tekkinud. — Selle eeskirja järgi võivad käitise töölised streigile õhutada seni, kuni minister ei ole annud asja lahendamist komisjoni, s. t. kuni seda lahendab tööinspeksioon või asjatoimetus seisab töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori või sotsiaalministri käes.

Süüdlas t õhutamises streigile 1) niisuguses asutuses või käitises, kus streik keelatud, või 2) kuhu ta ei kuulunud töötajana, või 3) õhutamises streiki algama seatud korra vastaselt — ka siis, kui streik ei järgnenud — karistatakse arestiga mitte üle 6 kuu või rahatrahviga mitte üle 500 krooni (Kr. S. § 356).

6. Töösulg (lock-out).

Seadus ütleb, et töösulu (lock-out) kuulutamine on keelatud käitistes, kus ei ole tekkinud töötüli (§ 20). Järelikult käitistes, kus on tekkinud töötüli, võib tööandja igal ajal, ka komisjoni tegutsemise ajal, kuulutada välja töösulu.

Viimase reguleerimiseks pole mingisuguseid muid eeskirju peale eeltoodu, olenedes seega täiesti tööandja äranägemisest. Veel enam: pole isegi määratud, mida mõeldakse siin „töötüli“ all, kas sellist töötüli, millest on juba teatatud tööinspeksioonile, või üldse mingisugust töötüli.

Kriminaalseadustik määrab: „Töösutsettevõtte pidajat, kes süüdlane selles, et ta sulgus ettevõtte, kui sulgumine keelatud seadusega või sundmäärusega, karistatakse: arestiga mitte üle kuue kuu“ (Kr. S. § 357).

Kuna töösulu reguleerimisel — nagu siin toodust nähtub — Töötulide lahendamise seaduse (töösulu kuulutamine) ja Kriminaalseadustiku (sulgus ettevõtte) määritelud on erinevad, siis ei ole võimatu sel alal juriidiliste arusaamatuste tekkimine.

Keelatud on ka töösulule õhutamine (§ 20). Kuna aga selle eeskirja vastu eksijate kohta pole ette nähtud mitte mingisugust karistust, siis tuleb normi vaadata mitte kui kohustuslikku eeskirja, vaid kui eetilist soovitusi.

7. Järelevalve.

Saavutatud kokkulepete või komisjoni otsuste täitmise järelevalve lasub tööinspeksiooni ametnikel (§ 23). See eeskiri rõhutab veelgi juba isenesest järelduvat asjaolu, et juhul, kui üks pooltest ei täida komisjonis saavutatud kokkulepet või komisjoni jõustunud otsust, siis teine pool on õigustatud sellest kohe teatama tööinspektorile, kes peab võtma tarvitusele kõik tema kasutada olevad vahendid, et vastaspoolt sundida kinni pidama komisjoni otsusest või komisjonis saavutatud kokkulepest.

8. Määrusandlus.

Töötulide lahendamise seadus ütleb, et „Vabariigi Valitsusel on õigus anda määrusi käesoleva seaduse elluviimiseks ja Töötulide Lahendamise Komisjoni tegevuse üksikasjaliseks korraldamiseks“ (§ 24).

Nagu eespool seadust analüüsid nägime, on selles kogu rida tühikuid, mis võivad tekitada üksikutel kordadel raskestilahendatavaid arusaamatusi. Sellepärast oleks küll väga soovitatav, kui Vabariigi Valitsus üsna peatselt annaks üksikasjalise määruse Töötulide lahendamise seaduse elluviimiseks.

**Tellige veel läna „TÖÖLISTE HÄÄL“
1937. aastaks!**

Streigistatistikat 1921. – 1936. a.

Streikide võrdlemise rohke arv viimasel paaril aastal on andnud põhjust mitmesugustele ringkondadele kõiksugu järelduste tegemiseks nii ametiühingute kui streigivõitluse enese suhtes. 1935. ja 1936. aasta streikidele kalduti äkki vaatama nagu millelegi enneolematule ja nähtamatule Eestis, mis nagu ähvardaks meil ühiskondlikku julgeolekut ja rahu. Meil unustati korraga, et streik Eestis juba poolteist aastakümnet on olnud pidevaks nähteks ühiskondlikus elus ja sellest pole seni kellelegi tekkinud mingit ülesaamatut raskust. Isegi streigilaine kõrguspunkt ei langenud mitte viimastele aastatele, vaid streigist osavõtjate rekordarv oli aastat 14 tagasi.

Enam-vähem täpseid andmeid meie streikide kohta leidub ametlikus statistikas alles 1921. aastast alates. Kahel esimesel iseseisvuse aastal, mil käis sõda, ei saanud olla korralikke streike ega ka nende kohta andmete kogumist. Nii pühitseb meie streigistatistika praegu, mil „Eesti Statistika Kuukirja“ märtsikuu number on toonud 1936. a. streikide kokkuvõtte, oma 15-aastast juubelit. Kui mitte kedagi muud, siis vähemalt ametiühinglasi endid tohiks huvitada see, mida siis öieti kõneleb meie streigistatistika 15 aasta jooksul. Selle teadmine on seda tarvilikum, et meie streigivõitlus on nii mõneski suhtes asetatud uutele alustele.

Agar ka rahvamajanduslikust seisukohast on tähtis tunda streigiliikumise käiku. „E. Stat. Kuuk.“ nr. 54. (1926. a.) kirjutab sellest H. Reiman järgmist: „Töölise töötõingimusi omapäraselt iseloomustavaist mitmesuguseist töövõitluse vormidest on kõige tähtsam ja kõige sagedamini esinev streik. Eriti just sellepärast, et selles väljendust leiab töölise hindav ja aktiivne suhtumine töötõingimustele: streikide sageduse ja ulatuse, nende iseloomu, põhjuste ja tagajärgede vaatlusel selgub, mis küljest töötõingimused tunduvad töölisele kõige vastuvõtmumad ja mis suunas ning mis ulatusel need jõudu eneses ja tahet tunnevad tööolude soodustamist mõjutada.“ — H. Reimanil on õigus, ja iga tõsine majandustegelane peaks suurima tähelepanuga jälgima ning õppima tundma, mis küljest töötõingimused pigistavad töölise kõige enam.

Streike 15 aasta jooksul Eestis:

Aasta	Streikide arv	Streikijate arv	Kaotatud tööpäevade arv	Streikijate % tööliste üldarvust	Streigist puudutatud ettevõtete arv
1921		5.156	7.860	21,7	53
1922		5.263	42.162	18,2	29
1923		3.492	10.299	10,9	35
1924	16	1.568	4.831	5,6	16
1925	16	904	2.539	3,0	16
1926	14	660	1.196	2,0	14
1927	5	218	3.067	0,8	5
1928	5	1.098	49.836	3,4	43
1929	16	1.915	6.395	4,7	30
1930	7	154	338	—	7
1931	3	700	20.000	2,1	16
1932	4	888	2.149	2,7	4
1933	8	162	339	0,5	8
1934	10	1.969	2.207	1,7	12
1935	27	5.043	45.000	—	423
1936	16	2.539	14.822	—	56

Need arvud, nagu „E. St. Kuuk.“ autorid ka ise märgivad, ei ole päris täpsed, kuid üldpildi saamiseks nad tohiksid ometi olla küllaldased.

Vaatlusel oleva 15 aasta jooksul on streigiliikumine Eestis üldiselt olnud nõrk, kuna streikidest osa võtnud töölise maksimaalne arv pole tõusnud üle 5.263 (1922. a.) aastast ja suhtarvuliselt on aastast streikinud kõige enam 22% (1921. a.), kusjuures see protsent on arvatud mitte kõigist töölised, vaid ainult 20 ja enam töötajaga ettevõtete töölised. Järelikult tegelik % on veel palju madalam.

Streigiliikumine areneb meil — nagu mujalgi — tsükliliselt: läheb hoogu majandusliku tõusuga ja vaibub depressiooni ajal. Tabelis näemegi kolme haripunkti: 1921./1922., 1928./29. ja 1935./36. Meie majandusliku arengukäigust teame aga, et need ongi meie majandusliku tõusu tipud. Näib sellepärast liialdatud olevat erilise tähtsuse andmine poliitilistele motiividele kui streigi põhjustele. Seda tõendab eriti 1921.—24. aasta periood. Tol ajal mäletavasti oli kommunistide mõju ametiühingutes suur ja nad ei jätnud muidugi ühtki võimalust kasutamata poliitilise streigi algamiseks, kuid hoolimata nende pingutustest, alates 1922. aastast streikidest osavõtjate arv langeb järsult, ja nimelt sellepärast, et meil tol ajal algas majanduslik kitsikus, mis nõrgestas töölise aktiivsust. Ei aidanud enam kommunistide agitatsioon ega meisterlik oskus panna hulki liikuma, — majanduslik tegurid on neistki tugevamad ja mõjuvamad.

Sellelt seisukohalt ei tohiks kellelegi võorastavana tunduda, kui meie tööliskond ka praeguse majandusliku tõusu puhul katsus streikide abil, mis pealegi ei tõusnud osavõtjate arvu poolest 1921./22. aastate kõrgusele, näidata, „mis küljest töötõingimused tunduvad töölisele kõige vastuvõtmumad“ olevat.

Streigid on olnud võrdlemise lühiajalised (väheste eranditega) ja päämiselt kesk- ning väiketööstuses. Streigid suurkäitistes on meil haruldus. Meil on peetud nüütdela partisaanisõda streigirindel, mis ka arusaadav, kui võtta arvesse meie ametiühingulise organiseerimisastme taset. Streikide läbiviimiseks suurkäitistes on nimelt vaja tugevaid ametiühinguid.

Viiks kaugele üksikasjalisemate andmete ette toomine streikide põhjuste kohta 15 a. jooksul. Olgu vaid niipalju märgitud, et statistikas on käsitletud järgmisi põhjusi: proteststreigid üldistel klassivõitluse motiividel, töölise vallandamine, administratsiooni liigete (meistrite) tagandamise nõue, töötamistingimuste parandamine, töölepingute korraldamine ja kollektiivlepingute kaitse, vastupanu tükitöö sisseseadmisele, vastupanu palkade alandamisele, palkakõrgenduse nõudmine, korratu palgamaks, tööaja korraldamine ja puhkuse nõudmine ning lõpuks muud põhjused.

Seda osa statistikast aastateviisi vaadeldes on esimesest pilgust selge: kolm esimest põhjust tulevad ette väga harva ja sedagi peaaegu ainult 1921./24. aastate vahel. Rõhuv enamuse streike on meil puhkenud korratu palgamaksamise põhjustel, mis mujal peaaegu üldse ei tule ette. — Teisel kohal on streigid palgaolude parandamiseks. Ja siin on huvitav panna tähele, et majandusliku

surutise ajal, nagu 1925./26. ja 1931./33. oma 60—70% streikidest tegeleb korratu palgamaksimise küsimusega, kuna seevastu tõusuaegadel, muide ka 1935. ja 1936. aastal vastavalt 78,8 ja 82,3% kõigist streikijaist esines palgaolude parandamise nõudmisega. Kõik streigid muudel põhjustel on nii väiksearvulised — ka osavõtjate hulga poolest — et neid võib pidada rohkem erandjuhtudeks kui vähegi tähelepanuvääri vaks reeglilik.

Eesti streigiliikumise omapäraks möödunud 15 aasta jooksul tuleb pidada ka seda, et täiesti rahuldatud või osaliselt rahuldatud streikide arv on meil kõrgem kui vist kuski mujal. See on aga täiel määral tingitud meie streikide iseloomust. On loomulik, et teenitud palga nõudmine streigi abil peab leidma rahuldamist, sest lõpuks seadusega ju sunnitakse palk välja maksma. Neil aegjärkudel, mil aga palgatõstmise nõudmine kerkib esiplaanile, tõuseb täiesti rahuldamata jäetud nõudmiste arv mitmekordseks, nagu näit. 1935. a. 3%-ilt 28,9%-le, kuna 1936. a. täielikult rahuldatud nõudmiste arv võrreldes eelmise aastaga on langenud 28,3%-lt 2,6%-le. Osaliselt rahuldatud

nõudmiste arv on aga tõusnud 42,8%-lt 81,4%-le, ja täiesti rahuldamata jäetud nõudmiste arv on langenud 28%-lt 16%-le.

Kokkuvõttes meie ametlik streigistatistika 15 aasta kestel kõneleb küll pidevast streigiliikumisest, aga see — hoolimata võrdlemisi suurest võnkumisest — on siiski haaranud vaid tööliiskonna kõige pealiskõigimaid kihte, jättes sügavused täiesti puutumata. Meie statistika ei või näidata ühtki juhtu, kus streik oleks meil pannud vankuma meie ühiskonnakorraldust nii, nagu näit. Inglise söekaevurite, Ameerika tekstiilitöölise või kõige uuemal ajal Ameerika autotööstuse töölise streigid. Meil ei tohiks sellepärast tõesti mitte põhjust olla ristikäikudeks streigiõiguse vastu. „Eesti Statistika Kuukirja“ juunikuu numbris 1926. a. üteldakse tolle aja (aga kas ainult tolle aja?) kohta päris õieti nii: „Viimaste aastate streigid on olnud eeskätt otsekohesem mõtte näljast tingitud,“ kuna ju enamal jaol kordadel Eesti töölisel tuleb streigiga võita kätte — häbi välismaa ees tunnustada — oma teenitud palka.

Ehitustöölise konverentsi eel.

Friedrich Stein.

18. aprillil k. a. tuleb Tartus kokku ülemaaline ehitustöölise konverents. Ehitustöölise ühingud üle riigi saadavad selleks päevaks Tartu oma valitud usaldusmehed ühisele nõupidamisele, et otsida võimalusi ehitustöölise olukorra parandamiseks.

Ehitustöölise konverentsi kokkukutsumise mõtte pole iseenesest uus. Mitmed aastad on see mõtte püsinud Tartu ehitustöölise ühingute töökaavas. Eriti aktiivselt on teinud selles suunas eeltööd Tartu Kivitöölise Ametiühing, eesrinnas mõtte algataja, ühingu esimehe Kristjan Jalakuga.

Ehitustöölisena töötajate arv on meil võrdlemisi suur, kuna ehitustöö oma mitmekülgse tõttu vajab palju erikutsealadel töötajaid, näit. ehituspuseppi, müürseppi, potiseppi, kardseppi, tänavasillutajaid, maalreid ja rida teisi. Need arvukad kutsealad on enamikus vähe organiseeritud või koguni organiseerimata. Nimetamisväärselt on jõudnud end organiseerida ainult müürsepad, ehituspusepad ja potsepad. Nende organiseerimise tulemusena võib märkida ka nende osalist töötasu paranemist, eriti viimastel aastatel. Vähe organiseerunud

kutsealadel esineb aga otse vastupidine nähe — töötasu järjekindel langus ühel ajal elukalliduse tõusuga.

Meil osutub võimatuks täpsemalt kindlaks määrata ehitustöölise koguarvu. Küllaltki selge ettekujutuse võime aga saada, kui teame, et viimastel aastatel üle riigi suurenev ehitustegevus on järjest nõudnud ikka rohkem ehitustöölisi. Käesolevate ridade kirjutaja arvates võime ehitustööde hooajal ehitustöölise arvu julgelt kõrvutada meie tööstustöölise arvuga.

Meie ehitustöölise majanduslik kui ka kultuurne seisukord on hoopis erinev meie tööstustöölise, käsi- ja põllutöölise seisukorrast. Ehitustöölised oma erinevate kutsealade ja töötingimuste tõttu on senini jäänud eemale peaaegu kõigist tööliiskaitse- kui ka sotsiaalseadustest. Ehitustöölisele on tänini peaaegu tundmata 8-tunniline tööpäev, töölise puhkeajaseadus ja õige tuntavale osale on kättesaamatuks jäänud ka töölise kindlustusasu- tused ja haigekassa. Ehitustöölisel ei ole esindajaid isegi tööliiskojas. Ehitustöölised on jäänud ühe sõnaga vaeslapse ossa eesti tööliiskonnas.

Ometi on ehitustöö vastutusrikas tööala, mis nõuab vastavatel kutseala-

del küllalt kogenenud ja häid oskustöölisi. Sellejuures on ehitustöölise töötasu mitmelgi kutsealal kaugelt madalam tööstustöölise töötasust. Siinjuures meie ei tohi ka unustada, et ehitustöö esineb ikka ainult hooaj tööna, praegu arvestades 8 töökuud aastas (varemalt 6 töökuud). Madal töötasu sunnib ehitustöölisi „vabatahtlikult“ tihti füüsiliselt küllaltki rasket ja kurnavat tööpäeva pikendada 12- ja isegi 16-tunniliseks. Maal ehitustöödel on see harilik nähe. Nii-sugusel viisil saavutatud töötasust on hõlpsalt tekkivad muinasjutud mõne ehitustöö kutsealal töötajate „muinasjutulisest“ teenistusest (näit. potseppadel).

Kõigile on arusaadav ehitustöö füüsiliselt raske tööna. Kuid mõni kutseala avaldab peale selle tööliste tervisele veel otse lagastavat mõju, näit. müüri- ja potsepatöö sügis- ja kevadkuudel.

Kui oleme lühidalt vaadelnud ehitustöölise olukorda, nende palga- ja töötingimusi, siis kahtlemata peame tunnustama hädavajalikuks ehitustöölise olukorra parandamiseks kiirelt tõhusaid abinõusid leida.

Kokkutuleva ehitustöölise konverentsi peale langebki selle suure töö algus. Iga algus on raske. Sellega peavad tingimata arvestama ka ehitustöölised üle riigi, kes oma esindajad konverentsile saadavad. Valijad peavad teadlikud olema, keda valida ja kes on küllalt suutelised nendele asetatud rasket ülesannet täitma.

Konverents on eestkätt töökoosolek ja on tähtis, et sellest töökoosolekust võtaksid osa ausad ja tegelikud töömehed ehitustöölise eneste keskel, aga mitte esindajad, kes „töölise asja“ ainult sõnadega oma südamelähedaseks teevad.

Konverents peab kahtlemata oma töökavas esikoha andma organiseerimisküsimusele. Kuidas jõutakse ehitustöölisi organiseerida, nii arenevad ka edaspidi asutatava ehitustöölise liidu töövõimalused.

Konverents peab leidma eneste keskel neid töömehi, kellele võidakse usaldada asutatava Ehitustöölise Liidu juhtimine ja kes oleksid võimelised edaspidises töös lahendama neile langevaid ülesandeid. Vastasel korral jääks Ehitustöölise Liit ainult nimeliseks ja surnud asutuseks.

Puudusi ametiühingute siseföö korraldamises.

J. Jalaja.

Meie ametiühingute mitmekümneaastast läbikäidud teed on nimetatud Kolgata teeks. Ei ole kahtlust, et selles nimetuses on palju tõtt. Kui analüüsida põhjusi, miks meie ametiühingute senine tegevus on pidanud kõik kannatuse astmed läbi tegema, siis näeme, et üheks suuremaks põhjuseks on olnud ühingute tegelaste puudulik ettevalmistus. Peaaegu kõik üleskerkinud energilisemad tegelased on enamikus leidnud, et nemad peavad avastama uusi suundi, uusi töömeetodeid, kuna teiste tegelaste tööd tuleb ainult mahategevalt kritiseerida. Seesuguse arusaamise tõttu on sageli kaduma läinud ametiühingulise liikumise pidevus. See ei ole lasknud süveneda väljakujunemisel olevatel traditsioonidel, ilma milleta ei suuda ükski organisatsioon omada püsivat ilmet, eriti aga ametiühingud, mis tarvilikke proovitud võitlusvahendeid.

Meil nii armastatud Lääne-Euroopa esikuju võetakse enam lõöklausena kui sisuna.

Kui Lääne-Euroopas töötavad ametiühingulised koolid ja pikemaajalised kursused, siis loomulikult õpetatakse ja valmistatakse seal pealekasvavat põlve juhtimõtete järgi, et neil oleksid kallid aastate vältel raskest võitluses omatud praktilised kogemused ja töömeetodid. Meie oma võrdlemisi algelises ametiühingulises liikumises ei ole suutelised juba majanduslikel põhjusil ülal pidama sesuguseid tegelasi ettevalmistavaid õppeasutisi ja sellepärast puudub meie ametiühingulises tegevuses pidevus. Kuid puht väliste töömeetodite kõrval puuduvad meie ametiühingute tegelastel kogemused ka ametiühingu sisetegevuse juhtimise alal. Juhtkond on tihti võimetu looma distsipliini ühingu, jagama ülesandeid ja valvama, et neid täidetakse. Distsipliini lõtvus, enda peale võetud ülesannete mittetäitmine, juhatusliikmete tööst kõrvale hoidmine, ametiühingu liikmete üldkoosolekutele mitteilmumine on alatised nähted ja nende vabanduseks tuuakse ette väide, et tööinimesel pole

aega. Juhtkonda kuuluvate tegelaste ülesanded on tõesti aegaviitvamad kui lihtliikmete, kuid asjatundliku korralduse ja järjekindla töö juures on võimalik ajakulu vähendada miinimumini.

Käesolevas kirjutuses tahan tähelepanu juhtida mõnele puudusele, mis ühingute sise-
mise tegevuse juures eriti silma on puutunud.

Prægusel ühingute aastakoosolekute ajajärgul puutub silma vähene osavõtt koosolekutest. Liikmeid tuleb kokku sedavõrd piiratud arvul, et raske on ühingule uusi tarvilikke ametmehi valida. Võib aga tähele panna, et liikmeid tuleb enam kokku siis, kui päevakorras on väljaspoolt ühingat mõne üldtuntud asutuse tegelase või muidu üldtuntud isiku ettekanne. Ametiühing peab aga püüdma kogu tegevusaasta jooksul inimesi enam siduda loengute, huviohtute jne. näol. Siis on ka üldkoosolekute osavõtmine elavam ja nad täidavad oma otstarbe.

Neil samul aastakoosolekui torkab silma, et liikmed, keda nimetatakse ametkohtade kandidaatidena, loobuvad, keelduvad, või nagu sagedasti öeldakse, ei võta vastu. Tihti on raske hulga kokkutulnud inimeste hulgast tarvilikku arvu kandidaate saada juhatusel moodustamiseks. Loobuda võivad need, kel tõesti pole võimalik juhatusel tööst kas aja, elukoha või saamatuse tõttu osa võtta, kuid kui loobuvad need, kes juhatusel tööd käredalt kritiseerivad, siis sellega ei saa nõus olla. Kes tunneb eelmise juhatusel puudusi ja neid arvustab, sel peab olema kohusetunnus kandidaate, et valimise korral neid puudusi kõrvaldada. Vastasel korral võib tekkida elukutsuline kritiseerijate kogu, kes vastustundetult ainult arvustavad.

Ka koosolekute juhatamine jätab palju soovida. Enamikus oleneb koosoleku asjalikkus, leplikkus ja üldine korraldamine ainult üksik juhatajast. Oma rahuliku, kuid kindla teguviisiga, tabava avaldatud mõtete kokkuvõttega, koosoleku korra põhjaliku tundmisega viib kohane juhataja kõige osavõturikkama ja tuldvõtama koosoleku tagajärjekalt lõpule. Koosolekute, eriti suuremate juhataja kohale olgu juhatusel ajati varuks asjatundlik koosoleku juhataja kandidaat, kes varemalt põhjalikult päevakorras olevate küsimuste sisuga on tutvunud.

Ametiühingute juhatuste töö kannatab tihti selle all, et üksikud juhtusliikmed ei tunne endid küllaldaselt kohustatud tööst korralduslikult osa võtma. Mõjuva põhjusega juhatusel koosolekutelt puudumine mõjub takistavalt ühingu jooksu töö peale. Siin võib ja peab ühingu esimees olukorda parandama. Esimees ei ole mitte ainult paberite allakirjutaja, vaid kogu juhatusel tööd kandja, ühtlustaja ja tööle ergutaja. Täitsa lubamatu on, kui esimees hakkab teiste juhtusliikmete tööd tegema, mis ametite jaotamisel on jäänud teiste hooleks. See näitab, et esimees ei suuda ennast teiste juhtusliikmete hulgast maksma panna ja juhtkonnas distsipliini tarvilisel kõrgusel hoida. Esimees peab hoolitsema ka selle

eest, et juhatusel koosolekud oleksid asjalikud ja arutuseloleva päevakorrapunkti juures ei tekiks piibujutte, mis koosolekud asjata pikaks venitavad ja tõsiselt tõõmehi tüütavad.

Aruanded aastakoosolekutel on puudulikud. Antakse küll kassaaruanne, kuid tegevuse kohta enamikus ülevaadet ei anta. Tegevusaruannet tuleb tähtsamaks lugeda kui kassaaruannet. Tegevusaruanne on puudulik peamiselt ka sellepärast, et juhatusel eel-
seisva aasta jaoks ei tööta välja tegevuskava. Iseenesest mõistetav on rahaline eelarve, kuid samuti on tähtis enamvähem täpne tegevuskava. Aasta lõpul tuleb tegevusaruanne kõr-
vutada tegevuskavaga ja selle võrdlemise tulemus võiks olla aluseks enam täpsamale järg-
neva aasta tegevuskavale.

Suureks puuduseks ühingute töös on kodukorra puudumine. Kodukord ühingu siseses tegevuses on rahaline eelarve, kuid samuti on kui ametlik dokument, mis määrab ühingu iseloomu ja otstarbe põhijoontes, kuna kodukorra alusel sünnib üksikasjaline töökorraldus.

Kodukorral on lähemalt fikseeritud liikmete õigused ja kohustused. Samuti peab ta sisaldama ühingute tegelastele nii tarvilikku koosolekute korda. Kodukorra väljatöötamine on raske ja aegaviitv töö, sellepärast tuleks keskliidul üldjoontes välja töötada normaal-
kodukord, mida üksikud ühingud vastavalt oma iseloomule täiendavad.

Tähtis on ühingutel sidet pidada teiste ühingutega. Kogu riigi organiseeritud tööliikond peab enam informeeritud olema teiste ühingute tegevusest. Ühe ja sama linna ühingutel on seda võimalik teostada perioodiliste koosolekute kaudu, millest ametiühingud ja töölisnõukogu liikmed osa võtaksid. Kuid üle riigi peetavat sidet tuleb teostada E. T. Keskliidu kaudu. Tuleb alaliselt keskliitu informeerida ühingu tööst ja tegevusest. Kui keskliit alaliselt informeeritud kõigist sündmustest, siis on tal kergem neid ülesandeid, milleks ta ellu on kutsutud, teostada.

Ametiühingulise töö süvendamiseks tuleb ühingutel soetada ametiühingulist kirjandust. Vastavasisulist kirjandust on meil vähe, kuid ka selle vähesel levitamisel peaks intensiivsem olema. Keskliit alandas saadaval oleva kirjanduse hinda sedavõrd, et see peaks kättesaadav olema kõigile. Perioodilise ametiühingulise kirjandusena ilmuv „Tööliste Hääle“ levitamisel ei peaks ühingutele raskusi tegema, sest hind on küllalt madal. Kuid mitte ainult levitamisel ei peaks ühingute ülesanne olema, vaid ka hoolitsemine selle sisu eest. Vajalik oleks, et tegelased ei saadaks mitte ainult ülevaateid ühingute tegevusest, vaid ka põhimõttelisi artikleid.

Ääretult suure tähtsuse ühingute eduka tuleviku ettevalmistamisel omavad ametiühingulise töö õpperiigid. Kuna küsimus on suure tähtsusega, siis tuleb seda käsitada pikemalt ja iseseisvalt.

Ühingute edukas juhtimine on raske ülesanne, pealegi meil, kus puuduvad kogemused

ja tarviline kirjandus. Ametiühinglaste peres on tekkinud mõte koostada ametiühinglaste käsiraamatut, kust tegelased leiaksid juhtnööre, mis aitaksid neid nende töös.

Vastava käsiraamatu koostamine on aega-

nõudev töö ja vajab asjatundlikke jõude. Oleks tarvilik, et ühinged selles asjas avaldaksid omi soovet, sest käsiraamat, kui ta tahab ajakohane olla ja oma ülesannet täita, peab sisaldama vastuseid kõigi küsimuste kohta, mis ametiühingulise tööga seotud.

Töö ja vaba-aeg.

F. Relve.

Kogu elu on vahelduvalt töö ja puhkus. Samuti koosneb iga üksiku elu tööst ja vabast ajast. Nende kahe viimase vahekord ja õige tõlgitsemine on saanud viimasel ajal tulipunktiks tööstuslikkudes suurriikides. On pandud tähele, et vaba-aja juurekasvamisel on vaja enam tähelepanu pühendada selle probleemile.

Tehnika suur areng on ratsionaliseerinud töö nii, et tööisel endal tuleb tihtilugu täita ühetooniline korduv tegevus. Sarnane regulaarne, tüüpiline töötamine halvab intellektuaalse huvi töö vastu. On kadunud loomis-rõõm, kus inimene näeb oma lõpetatud ja arenevat töövilja. See ei tähenda mitte aga, nagu mitmed mõtlevad, et süü on masinates. Just viimased on suutnud palju saata korda inimese töö kergendamisel. Masinad on vähendanud töötamise aega 16-tunnilisest tööpäevast kuni 8-tunnilise tööpäevani. Ameerika tööstus-teadlased on kindlad, et nendel maksev 40-tunniline töönädal saab tulevikus olema 30 tundi ja seda peamiselt just masinate arengu arvel.

Ühiskonnal on tekkinud probleem, kuidas kasutada seda aega ja jõu hulka, mida masin on kokku hoidnud inimesele. Selle õiget kasutamist peetakse riiklikult nii tähtsaks, et mitmetes riikides, nagu Saksamaal, Itaalias, Venemaal j. m. valitsus on võtnud oma otseseks ülesandeks oma kodanikele pakkuda sarnast vaba-ajalist tegevust, mis oleks kasuks kogu rahvale. Aastakümnete jooksul on kultuurriikides arenenud välja töökaitseasutused ja riiklikult korraldatud alghariduse andmine kodanikele. Hiljem alhvardab aga monotoonne töö hävitada need kultuurid ja sellepärast oleks ka riigi ülesanne hoolitseda töötavate isikute edasiarengu eest. Õige puhkamine ei seisa ainult söömisel, magamisel ning suures lõbutsemisel, vaid see peab olema tegevus, mis värskendab ja uuendab väsinud inimest. Inimesed, kes omapead vaba-aega mööda saadavad tihti just sel ajal, kui nad peaksid puhkama, väsitavad veel enam endid ja on roidunud, minnes tööle järgmisel hommikul. Keegi isik ei ela mitte üksi endale, vaid tema on üks osa ühiskonnast, kelle liikmeil on omavahelised kohustused. On teada, et miski pole nii kahjulik ühiskonnale, kui tegevusetu isik. On teada, et ülepingutatud või vastupidi, s. t. loidus, on mõlemad kahjulikud terve isiku arenemisel.

Vaba-aja kasutamine ei ole mitte kui probleem, poliitika- ega meeleolu-inimeste lahendada, vaid ta on omaette teadus, mis näeb, et ei pea mitte pakutama inimestele ainult elamis-võimalusi, vaid ka rahulolu ja rõõmu elu üle. Ja probleemi lahendamine võib sündida siis, kui osatakse tehnikat ja inimeste rõõmu elu üle õiges vahekorda seada.

Vaba-aeg juba ise tagab, kui sõna, mõistet v a b a d u s. See tähendab, et iga isik peab vabatahtlikult otsima tegevust tema kasutada oleval ajal. Vabatahtlikult oma peale võetud pingutused ja

kohustused valmistavad ainult rõõmu. Vastasel juhul muutub aga ta tööks, kui obligatoorne pingutus. Kui hästi ka ei organiseerita mõnda tegevust kõige heatahtlikumas mõttes, kuid kui sellest tegevusest osavõtjad ei saa aru või ei nõustu ettenähtud tegevusega, muutub kõik see ettevõtte ennem kahjuks kui kasuks. Vaba-aja kasutamise soovid peavad tulema välja töolistelt endilt. Mitteki heatahtlikud ettevõtjad on just oskamatusega teinud asjale ennem kahju kui kasu, andes palju raha välja, kuid hiljem mitte leides loodetud osavõttu, saavad pessimistlikuks oma töolistel vastu.

Vaba-aja tegevust ei saa mitte mehhaniseerida, kuna ta peab pakkuma reaktsiooni. Kui töö on ühekülgne ja korduv, siis vaba-aeg peab andma iseseisva mõtlemise, loomise ja leiutamise rõõmu. Väsinud tööline tunneb lõbu vaatlemisest. Selle vastu aga töötav isik, kelle töö pole olnud liig väsitav, peab lugu matkamisest, spordist. Vastavalt erihuvidele peaks just tööliskonnal vabal ajal olema võimalus valida väga mitmesuguste tegevuste vahel. Töolistele pakutav kultuurne tegevus, nagu loengud, kursused ja muud taolised ei pea mitte olema hulgaline, vaid sisult hea.

Kui meie sügavamalt vaatleme vaba-aja kasutamist, siis võiksime seda liigitada nelja gruppi: 1) Kommertsialiseerunud ettevõtted, mille peamine siht on teha äri inimeste vaba-aja kasutamisest, nagu seda on kino, kohvik, lokaalid j. m. Mitmetes riikides, peamiselt Nõukogude Venes on püütud kino viia välja sellest grupist ja anda temale kasvatuslik ülesanne. 2) Vaba-aja kasutamiseks olevad ettevõtted, mis on maksulised, kuid mille siht pole äriline, vaid kasvatuslik. Need on spordivõistlused, teatriettekanded ja reisid. 3) Puht-kasvatuslikud, riiklikud ja eraettevõtlikud tegevused, kuhu kuuluksid raamatukogud, rahvakontserdid, muuseumid, rahvaülikoolid, loengud, näitused, aktused ja rahvuspühade pühitsemine. Isäranis viimane on kõige enam levinud vormisid. 4) Need oleksid isiku omatahtlised vaba-aja veetmise viisid, nagu: külaskäigud, kaardimäng, käsitöö, radio, ajakirjandus ja muud. Lõpuks on igal kodanikul valida terve rida organisatsioonide, kus ta võib vastavalt oma huvile osa võtta.

Nende vaba-aja tegevuse liikide hindamisel ja ümberkorraldamisel on suured ülesanded riigil. Sel põhjusel ongi peetud suured kongressid, kust on võtnud osa mitmekümnete riikide esitajad. 1935. a. suvel peeti Brüsselis Rahvusvaheline töölise vaba-aja kongress, kus rõhutati töölise haridusetaseme tõstmist. Sel kongressil, kust võtsid osa töolistel organisatsioonide juhid, sotsiaal-teadlased ja haridustegelased, leiti, et just hariduse ja hea tervise puudumine põhjustab tööliskonna rasket olukorda. Mõõdunud suvel Hamburgis peetud vaba-aja kongress, kust võtsid osa üle 50 riigi, arutas küsimust,

kuidas hoolitseda paremini töölise eest töö juures ja vaba-ajal. Leiti, et mõlemad on tähtsad, kui püütakse igale kodanikule pakkuda rahulolu elu üle.

Mõlemad kongressid rõhutasid haridust ja tervist kui tähtsamaid tegureid, vaatamata sellele, et Brüsseli kongress esitas, mida töölised sooviksid teha ja Hamburgi kongress, mida töölised eest peaks tehtama.

Nende kongresside lühikesest kokkuvõttest võib märgata, et nad ei erine ka meie vaadetest ning sellepärast tuleb tervitada riigi poolt korraldatud pühapäevasoitusid, töölise palgalist puhkust ja pühapäevarahu, sest need võimaldavad töölisel enam vabas looduses viibida. Puhas õhk on esimesi nõudeid tervishoiu küsimuses. Hariduse võimalusi pakub rahvaulikool, raamatukogud, raadio, loengud

ja mitmed organisatsioonid küllalt kättesaadavatel tingimustel.

Kuna ühiskonna heakäekäik oleneb igast töötavast isikust, siis on selge, et ühiskond peab olema huvitatud igast töolisest. Tunda rõõmu elu üle vaba-ajal on iga kodaniku õigus, aga riiklikult oleks ka iga kodaniku kohus oma vaba-aega kasutada sarnaselt, mis kogu rahva tugevamaks teeb. Nende kahe seisukoha vahekord ja tõlgitsemine on raskemaid ülesandeid vaba-aja probleemiks.

Kokkuvõttes näeme, et vaba-aja probleem haarab tervet ühiskonda ning tema lahendamine tooks kasu tervele rahvale sama hästi kui üksikule isikule. Ning sellepärast nõuabki see küsimus meie täit tähelepanu, uurimisi ja vastastikust mõttevahetust.

Sotsiaalseadusandlus.

A. Kaelas.

Senised kogemused näitavad, et kogu rida sotsiaalseadusi, eriti töökaitse alal, jääb täiel määral teostamata selle tõttu, et töölised, kelle kaitseks ja huvides need seadused on välja antud, ei ole neist teadlikud ja ei saa sellepärast nõuda nende täitmist. Eriti ilmneb see uute seaduste puhul, mis pole veel saanud laialisematele hulkadele tuttavaks. Neil põhjustel „Töölise Hääl“ hakkab käesolevast numbrist alates avaldama uute sotsiaalseaduste ja määruste loetelu, pidades sealjuures silmas just neid sotsiaalseadusi-määrusi, mis otseselt puutuvad tööliskonda. Käesolevas numbris on avaldatud nende seaduste-määruste loetelu, millised on ilmunud 1. jaan. 1937. a. alates kuni numbrini toimetamisetöö lõppemiseni. Järgmistes numbrites jätkub loetelu pidevalt iga kuu kohta.

„Töölise Hääl“ toim.

Töötülide lahendamine.

22. märtsist k. a. alates kehtib meil uus Töötülide lahendamise seadus (RT 21 — 1937) ja Töötülide Lahendamise Komisjoni liikmete, ekspertide ja sekretäri tasu ja päeva- ning sõidurahade määrus (RT 25 — 1937).

Mõlemate kohta on käesolevas numbris toodud üksikasjalik erikirjutis.

Töölise töölepingu seaduse sanktsioonid.

Ühenduses 1. jaan. 1937. a. maksmahakanud uue Töölise töölepingu seadusega (vt. „Töölise Hääl“ nr. 10, 14. detsembr. 1936. a.) osutus vajalikuks muuta ka Kriminaalseadustiku mõningaid töökaitse määruste rikkumise kohta käivad paragrahve (§§ 347, 348, 349), mis on teostatud Kriminaalseadustiku muutmise ja täiendamise seadusega (RT 22 — 1937), mis hakkas kehtima 26. märtsil 1937. a. Selle järgi karistatakse tööandjat või käitise vastutavat juhatajat, kes süüdlane selles, et ta Töölise töölepingu seaduse eeskirju rikkudes 1) vähendas töölise palka; 2) maksis töölisele palka vekslitega, võlakohustistega, kupongidega, kokkulepitud märkidega,

kaupadega või teiste esemetega; 3) maksis töölisele palka kaupluses, restoranis või mõnes teises säärases kohas, kui tööline ei olnud seal tööl; 4) võttis töölisel maksumaksu seesuguste asjade kasutamise eest, mille kasutamise eest töölisel tasu ei võidud võtta; 5) võttis töölisele laenuna antud rahalt protsente või töölise võlakohustise kindlustuseks antud vastutuse eest tasu — arestiga mitte üle 3 kuu või rahatrahviga mitte üle 300 krooni. Kui aga säärane üleastumine toimus kolmandat korda või olgugi esimest või teist korda, kuid tekitas töölise hulgas rahutuse, siis karistatakse süüdlasest arestiga mitte üle 6 kuu. Peale selle võib kohus süüdlaselt võtta käitise pidamise õiguse 1—5 aastaks (Kr. S. § 347).

Tööandjat või käitise vastutavat juhatajat, kes süüdlane selles, et ta pidas töölise palgaraamatut või ei pidanud seda korralikult, ei andnud töölisele viimase nõudmisel lepingu lõpetamisel Töölise töölepingu seaduses ettenähtud tunnustust või kirjutas sellele keelatud märkusi — karistatakse rahatrahviga mitte üle 500 kr. (Kr. S. § 348).

Kui tööandja või käitise vastutav juhataja rikkus seaduse eeskirju sisekorramääruste väljapanemise jne. kohta, karistatakse neid rahatrahviga mitte üle 300 kr. (Kr. S. § 349).

Kelneritele palgaraamat.

Töölise töölepingu seaduse (RT 83 — 1936) ja selle alusel antud Töölise palgaraamatu määruse (RT 102 — 1936) alla kuuluvad teatavasti ka kelnerid, kellede kohta palgaraamatu kehtimapanekuks sotsiaalminister on andnud Töölise töölepingu seaduse elluviimise määruse söögi- ja joogikohtades ning võõrastemajades (RT 26 — 1937), mis hakkas maksma 10. aprillil k. a. Selle määruse järgi tuleb palgaraamatusse kanda töölise töötasu ka siis, kui temaga on tasu suhtes kokku lepitud nii, et ta seda ei saa otseselt tööandjalt, vaid söögi- ja joogikohtade või võõrastemajade tarvitajatelt, s. t. jootrahana (§ 2). Sel juhul peab lepingus olema ette nähtud kindel protsent, mis kelner on õigustatud arvele juure arvutama. Selle

õiguse võõrastele teatavakstegemine on tööandja kohus. Kui tööandja ei ole aga seda võõrastele teatavaks teinud ja seetõttu mõni neist tõrgub seda protsenti kelterile maks- mast, siis on tööandja kohustatud selle ise ta- suma (§ 3). Määruses pole aga lähemalt öel- dud, mis moel tööandja peab või võib selle protsendi külastajatele teatavaks tegema.

Kui arvete juurde arvatatud teenistustasu tuleb jagamisele mitme isiku vahel, peab töö- andja palgaraamatusse kandma, missuguse osa teenimistasust saab vastav teenija (§ 4).

Pühad ja puhkepäevad.

23. märtsist k. a. alates kehtib uus Pü- hade ja puhkepäevade seadus (RT 24 — 1937), mille järgi riiklikkudeks pü- hadeks ja puhkepäevadeks loetakse: 1. uus- aasta, 2. kolmekuningapäev, 3. iseseisvuspäev (24. veebr.), 4. palvapäev, 5. suur reede, 6. üles- tõusmispühad (3 päeva), 7. kevadepüha (1. mai), 8. taevaminemispüha (ristipäev), 9. nelipüha (2 päeva), 10. võidupüha (23. juuni), 11. jaanipäev, 12. usupuhatuspüha (31. okt.), 13. surnutepüha, 14. jõulupühad (3 päeva) (§ 1) — seega kokku 19 päeva. Peale selle lõpetak- se töö kell 12 päeval: 1. vaikselt laupäeval, 2. jõululaupäeval, 3. vana-aastal (31. det.), 4. nelipüha laupäeval, 5. võidupüha laupäeval (§ 2). Siinloetletud päevadest võib töö põllu-

majanduses jätkuda nelipüha ja võidupüha laupäeval, mujal aga ainult neis käitises, kus on töö lubatud pühadel ja pühapäevadel (§ 2).

Töövahetalitus põllumajanduse alal.

2. veebr. k. a. hakkas kehtima Tööbör- side ja riiklikkude, kogukondlik- kude ning ühiskondlikkude töö- de korraldamise seaduse muut- mise seadus (RT 9 — 1937), milles on ette nähtud, et põllumajanduse ala tööpaku- miste ja tööõudmiste registreerimist ja töö- vahetalituse korraldamist võib vajaduse kor- ral panna Põllutöökoja ja tema kaudu koha- pealsete konventide peale. Viimaste poolt teostatava töövahetalituse ulatuse ja korra määrab teedeminister kokkuleppel põllutöömi- nistriga (§ 5). 5. veebr. 1937. hakkas kehtima teedeministri poolt antud Põllutöökoja põllumajanduse ala töövahetali- tusliku tegevuse määrus (RT 10 — 1937), mis reguleerib celtoodud seaduse mõt- tes põllutöölise vahetalitust põllutöökoja ko- hapealsete konventide kaudu.

Uue korra kohta töövahetalituse teostami- sel põllumajanduse alal on üksikasjalikumalt kirjutatud „Töölise Hääles“ nr. 1, 13. jaan. 1937. a. ja nr. 2, 16. veebr. 1937. a. (Ringvaate osas).

Ringvaade.

Töötülide lahendamise komisjonil uus esimees.

Töötülide lahendamise komisjoni senine esimees Eesti Panga president J. Jaakson lahkus oma kohalt. Uueks komisjoni esime- heks nimetati riigivanema poolt senine esi- mehe asetäitja Tartu ülikooli rahvusvahelise õiguse ja kaubandusõiguse professor A. Piip ning esimehe asetäitjaks Tallinna tehnika- instituudi rektor prof. P. Kogerman.

Töötülide lahendamise seaduse alusel kuu- luvad töötülide lahendamise komisjoni sot- siaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlus- tuse osakonna direktor J. Sonin ning majandusministeeriumi tööstusosakonna direktor J. Kark. Peale selle on seaduse alusel nimeta- tud komisjoni liikmeteks sotsiaalministri poolt van. tööinspektor J. Põllupüü ja majandus- ministri poolt van. tööstusinspektor A. Leetberg.

Tööliskoja poolt on nimetatud komisjoni liikmeteks koja esimees J. Kurvits, koja liige A. Petrov, peasekretär I. Rebane ja nõunik A. Rennig. Neli esindajat nimetab ka Kaubandus-tööstuskoda.

Põllutöökoja teenistuslepingu kava.

Põllutöökoja raamatupidamise talituse poolt on välja töötatud ja trükitud põllutöölise pal- garaamat ja teenistusleping, kus pikalt loen- datud töölise kohustusi ja määratud kindlaks

üldised töönormid. Nende kohaselt mees-põl- lutööline peab olema füüsiliselt ja vaimliselt arenenud inimene, jõudma kotis 100-kilolise (üle 6-puudalise) raskuse redelit pidi 3 meetri kõrgusele viia jne., kuna naistööline olgu tõe- line asjatundja kogu majapidamises ja suute- line lüpsma päevas 3 korda 7—9 lehma, laa- dima maha igasuguseid koormaid jne. Seal- juures on tööandjal õigus pidada kindlustusena oma käes ühe kuu palk; samuti hoitakse sees ühe kuu moon, kuigi praegumaksev seadus sõnaselgelt nõuab selle väljaandmist kuiviisi ette.

Edasi on märgitud, et kui tööline katkestab lepingu ilma seadusliku aluseta ja lepingu tingimuste vastaselt (näiteks, kui ei suuda toime saada ülesseatud töönormidega jne.), siis pere- mees peab ühe kuu palga oma kasuks kinni ja võib arvata lisaks sellele töötasust maha veel kõik need kulud, mis tal olid seoses töölise palkamisega ja töökohale toimetamisega. Kui tööline ei asunud lepingu täitmisele õigel ajal või ei tulnud üldse kohale, on ta kohustatud maksma tööandjale kahjutasu poole kuupalga suuruses. Laseb aga peremees töölise lahti põhjusega, siis maksab ta töölisele ühe kuu palga ette.

Kõne all oleva lepingu kohta võttis seis- ukohta ka Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja juhatus, tunnistades selle täiesti vastukäivaks huvidele.

A. Vaigo.

Kodumajanduslik nõuanne.

Kokkuleppel Kodumajanduskojaga on E. Töölisühingute Kesklüüdul edaspidi võimalik korraldada oma naisliikmete seas kodumajanduslikku nõuannet, näit. mitmesuguseid kursusi toiduvalmistamise, käsitöö, lastekasvatuse, kodukaunistamise ja -korrastamise, tervishoiu jne. alalt. Kursustel tuleksid need ained käsitamisele vastavalt tööliste nõuetele.

Et koostada üksikasjalikumat kava kodumajandusliku nõuandetöö kohta, selleks pööras E. Töölisühingute Kesklüüdu juhatus kõikide ametiühingute poole, paludes neid teatada, missuguseid ja kui pika kestvusega kursusi või loenguid nad sooviksid korraldada 1. aprillist 1937. a. kuni 1. aprillini 1938. a. Palutakse ka üldse teatada kõik soovid ja seisukohad kavatsetava kodumajandusliku nõuandetöö suhtes.

Ametiühingute käsiraamat koostamisel.

E. Töölisühingute Kesklüüdu juhatus kavatseb hakata tegema eeltöid täieliku ametiühingulase käsiraamatu väljaandmiseks, mis sisaldaks kõiki tarvilikke juhtnööre ametiühingute tegelastele. Enne käsiraamatu sisukorra koostamisele asumist pöördus E. Töölisühingute Kesklüüdu juhatus kõikide ametiühingute poole, paludes avaldada üksikasjalikke soovide, mida koostatav käsiraamat peaks sisaldama.

Tööliskoja seisukohti tööturu korraldamiseks.

Tööliskoja üldkoosolekul võeti tööturu korraldamise kohta vastu järgmised seisukohad: 1. Tööliskonna olukorra parandamiseks on olulise tähtsusega olukord tööturul, s. o. vaherkord tööpakkumiste ja töönõudmistega vahel.

Kuna majanduselu on muutlik, on majanduses alati teatud arv töökäsi rakendamata, vastavalt oma oskustele või erialale, või on hoopis tööta; teisalt esineb käitistes või tervetes tööstusharudes tööliste puudus. Majanduselu käigus kujuneb teatud tasakaal tööjõu ja selle tarvitamise vahel; nagu turul kujunevad kaupade hinnad, nii kujuneb ka palgatase, — selles mõttes räägitakse „tööturust“. Kuid selle tasakaalu alalised kõikumised on tööliste valusad, eriti Eesti tööliskonna palga- ja organiseerimistaseme juures.

2. Nende puuduste kõrvaldamine peab arenema järgmistes suundades:

Laiemate ja paremate töövõimaluste loomine või teiste sõnadega — Eesti tööjõu võimalikult täielikum ja viljakam rakendamine. Selleks on eriti vajalik:

1) tööstuse väljaarendamise jätkamine, 2) põllumajanduse mehhaniseerimine ja selle kaudu tootlikkuse tõstmine, mis peab võimaldama põllutööliste paremaid ja kindlaimad elu- ja palgatingimusi.

3) tööturu olukorra pidev uurimine, — tööjõu reservide selgitamine. Tööjõu suure voolavuse põhjuste uurimine põllumajanduses ja tööstuses.

4) Tarbekorral tööjõu juhtimine tootvamatele aladele neilt tööstustelt, mis püsivad ainult soodustuste najal.

5) Kutschariduse korraldamine vastavalt areneva majanduse nõuetele; oskustööliste kaadri väljaarendamine.

Tööliste seisukorra kõvendamine tööturul.

Selleks:

1) Tugevate vabade kutsühingute organiseerimine, kes on suutelised olema võrdseks partneriks tööandjale.

2) Ühislepingute süsteemi väljaarendamine, mille kaudu kindlustatakse palgad ning tööttingimused ja kutsühingud asuvad ise töövahtluse korraldamisele.

Tööturu kõikumistest tekkiva pinevuse pehmendamine.

Selleks:

1) Tööpuuduse vastu kindlustuse teostamine, mis vabastab tööliste rusuvast ebakindluse tunde, millest ta lahti ei pääse ka majandusliku tõusu aegu.

2) Töövahetuse parem korraldamine; korraldajaks peab olema omavalitsus, kuna tööandja juuretömbamine on mõeldav ainult võrdsel alusel töölistega, vastavate komiteede näol.

3) Tööliste korteriolude parandamine, eriti põllumajanduses ja arenevates tööstusrajoonides, kuid ka mujal.

4) Olukorra lõpetamine, kus tööjõudu kehvasti rakendatakse hädaabitööliste nime all madalama tasu eest, ning kus omavalitsuste tööd asendatakse vanemaid tööliste noortega.

3.. Üldiseks põhimõtteks jäägu nende kohuste täitmine, mis on riik oma peale võtnud E. V. Põhiseaduse § 25 ja millest ta ei tohi enam loobuda. See on ka vältimatuks eelduseks rahva juurdekasvu suurenemiseks nii sündivuse tõusu kui surevuse languse kaudu. Kuni need kohustused pole täidetud, ei tohi kõne alla tulla välistööliste sissetoomise küsimus.

Riigivõimu sammud tööturu korraldamisel peavad sündima koostöös tööliste omavalitsuslike organisatsioonidega.

Maatööliste ja väikemaapidajate koja teateid.

Maatööliste osas on Koja peamine tähelepanu juhitud uue põllutööliste seaduse väljatöötamisele, milleks nii põllutöökui ka sotsiaalministeeriumis peetud mitu koosolekut. Nüüd ongi sotsiaalministeeriumis valminud vastav eelnõu, millise Koja juhatus leidis mõnesuguste parandustega ja täiendustega olevat üldiselt vastuvõetava, arvatud välja palga ja tööaega reguleeriv osa, kus eelnõu seaduseks saades olukord võib tööliskonna suhtes mitmeti halveneda.

Edasi on Koda algatanud riigi- ja omavalitsusutistele alluvate maapidamiste tööliste haiguse- ja vanadustoetuse kohta käivate normide ühtlustamise ja laiendamise ja metsatööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise, kus uue pensioniseaduse kehtimahakkamisega möödunud sügisel kaotati senimaksud alused. Koja sellekohasele märgukirjale vastaski Riigi metsatööstus, et metsatööliste suhtes võetakse peatselt tarvitusele põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise normid.

Põllutöölise töö vahetalituse alal on Koda korduvalt juhtinud tähelepanu sellele ebanormalsele olukorrale, kus vahetalitus on antud täies ulatuses tööandjate korraldusse. Säärase organisatsiooni tõttu on kujunenud olukord, kus töölistest lähevad konventide tööbüroosse registreerima vaid üksikud, kuna nad seda ei usalda, paljudes kohtades lihtsalt ei teatagi tööbüroost midagi jne. Ka eelistatakse meelsamini vabal kokkuleppel töö otsimist, mille tõttu ka linnades nn. „orjaturgudel“ on töötisjaid külluses. Koda otsustas siin veelkordselt juhtida tähelepanu tekkinud olukorrale ja eriti kategooriliselt rõhutada, et tööbüroode kokkuvõtetele, mis ei näita kaugeltki usutatavat pilti põllutööliskonna tööturu alal, ei rajataks välistöölise sissetoomise nõuet.

Otsustati välja töötada nende põllutöölise premeerimise põhimõtted, kes kauemat aega töötanud põllutöödel.

Peeti tarvilikuks luua Koja liikmete kaasalil maatöölise ja väikemaapidajate toimkonnad, kes oleksid Koja abiorganiteks kohtadel. Lisaks sellele arendatakse uues kodukorras välja ka maatöölise ja väikemaapidajate sektsioonid, millised hakkaksid töötama Koja büroo juures.

Haridusministeeriumi poolt koostatud vabaridustöö kava kohta esitati rida täiendusi ja muudatusi.

Ka tõusetati karskustöö laiendamise küsimus maatööliskonnas ja pöörduiti selleks Eesti Karskusliidu poole.

Väikemaapidajate alal asub Koda väikemaapidajate ühingute ja Koja toimkondade kaudu korraldama tähtsamate majapidamisharude võistlusi, nagu looma-, linnu-, teravilja-, juurvilja- jne. kasvatamise, sönnikuhoiu jt. aladel. Vastavad juhtnõõrid on nende teostamiseks juba välja töötatud.

Et kanapidamist, milline peaks kujunema üheks tähtsamaks majapidamisharuks väiketalundites, arendada senisest suuremal määral, peetakse tarvilikuks kanamunahindade kindlustamist vähemalt 60—65 sendile kilogrammilt. Sellekohaste märgukirjadega on Koda juba pöördunudki Põllutöömisteeriumi, Eesti Munaekspordi ja Eesti Linnukasvatajate Seltsi poole.

Samuti on kaalutud juurdelõigete küsimust ja kogutud väljaandmisele tuleva asunduskohade ning juurdelõigeteks jaotatava maahulga kohta andmeid kõikidelt maakorralduse komisjonidelt üle riigi.

Kojale seisukohavõtmiseks saadetud Põllumajanduslikkude loomatõugude aretamise seaduse eelnõu kohta esitati Põllutöömisteeriumile vastavad parandused.

On astutud samme vähemalt ühe põllumajandusliku lühifilmi valmistamiseks eeskujulikumatel väiketalundites, milleks ka on kokkulepe saavutatud vastavate asutistega.

Samuti esitati Koja seisukohad raudteeväikesaadetiste kaubaveotariifide ümberkorraldamise alal.

Valijasmeeste hulgas korraldati ankeet, et saada andmeid tööturu olukorra, põllutöölise palgatingimuste, korteriolude, kultuuriliste

ürituste ja muude Koja töös tähtsaks osutavate küsimuste kohta. Ankeet õnnestus täiesti.

Koja juhatus on otsustanud trükituna hakata välja andma Koja Teatajat, milline ilmuks kord kuus, vähemalt 16-leheküljelisena ja millele antaks soovijaile odavahinnalise lisana kaasa mõni puhtpõllumajanduslik ajakiri. Ajakirja küsimuse otsustab lõplikult Koja täiskogu. Viimane astub kokku 5. mail s. a., kus tuleb peale muu vastuvõtmisele Koja 1936/37. aasta aruanne, 1937/38. a. tegevuskava ja eelarve ning Koja kodukord jne.

Märtsikuu vältel peeti väikemaapidajate ja maatöölise koosolekuid Tartu-, Võru- ja Põlva maakondades kokku 9 kohas, kus ettekannetega esinesid Koja sekretär-eriteadlane ja nõunik.

A. Vaigo.

Tekstiiltöölised nõuavad palgastõstmist.

E. Tekstiiltöölise Ühingu esitas hiljuti asutatud Üleriiklikule Tekstiiltöösturite Ühinguale pikema kirja palgaolude korraldamise kohta:

„E. Tekstiiltöölise Ühingu on kogu aeg huviga jälginud Teie organisatsiooni arengut, olles teadlik, et püsivam ja ühilasem palgaolude korraldamine on mõeldav ainult organisatsioonide kaudu. Selles mõttes võib viimaseaegne organiseerimine üheltpoolt töölistele ja teiselt poolt tööandjate keskel luua eeldusi vahekorjade rahulikuks ja asjalikuks korraldamiseks.

Sellest lootusest juhitud esitab E. T. Üh. käesolevaga Teile järgmise ettepaneku:

1. Mõlema organisatsiooni kokkuleppel võetakse käsile palgaolude ühtlustamine kogu tööharu ulatuses.

2. sellejuures tõstetakse palku vastavalt elumaksumuse tõusule keskmiselt 20%.

3. Saavutatud kokkulepe fikseeritakse organisatsioonidevahelise lepinguga, kusjuures mõlemad pooled võtavad oma peale vastutuse lepingu täitmise eest selles loetletud käitistes.

Sellekohastel läbirääkimistel oleme valmis täpsustama oma ettepanekuid ja selgitama võimalikke raskusi ja kahtlusi nende teostamisel. Oleme veendunud, et otsused organisatsioonivahelised läbirääkimised annavad paremaid ja praktilisemaid tulemusi ka kolmandate instantside poole pöördumine või otsene palgaõõitus. Tahaksime loota, et meie tööharus ei ilmne nähe, mis tekita palju kahju mõlemale poolele mõnes teises tööharus, kus tööandjate vastutulematuse tulemusena sai häiritud ühiskondlik rahu...“

Palgakõrgenduse nõudmise põhjenduseks lausutakse, et „... enne kriisi oli palkade osatähtsus nettotoodangust umbes 50%. Kuna töö osatähtsus tootmisprotsessis on just tekstiiltööstuses, võrreldes kapitaliga, eriti suur, polnud see % küllaldane. Moodustavad ju kogu Ameerika tööstuses nettotoodangust palgad üle poole nettotoodangust, vaatamata sellele, et kapitali osatähtsus tootmisprotsessis on sealse tehnika arengu juures erakordselt suur.

Kriisiajal on palkade osatähtsus Eesti tekstiiltööstuse nettotoodangust veelgi langenud. Seda näitavad nimelt järgmised andmed:

Aastad	Nettotoodang tuh. kr.	Palgasumma tuh. kr.	Töötanud isikute arv	Palga % netto- toodangust	Nettotoodang töötanud isikute kohta kr.	Palg töötanud isikute kohta kr.	Tootlikkuse tõus %	Aastapalgaga tõus %
1929	11.333	5.821	9.804	51,4	1.054	592	—	—
1934	16.093	5.540	9.179	34,4	1.971	604	87	2

Nagu sellest selgub, tõusis nettotoodangu väärtus, vaatamata tööliste arvu vähenemisele, niivõrd, et tootlikkus töötanud isiku kohta tõusis 87%, kuna aastane palgasumma tõusis kõigest 2%. Palga osatähtsus toodangust langes 34,4%, s. o. erakordselt madalale.

Neist andmeist peab järelutama järgmist:

1) Kasu tootlikkuse tõusust jäi pea täielikult ettevõtjale. Pilt palju ei muutu ka järgmistel aastatel: 1935. a. tõusis tunniteenistuse keskmine 1934. a. võrreldes umbes 5%, kuna nettotoodangu tõus töötanud isiku kohta oli, nagu näeme, ligi 90%. Siin pole oluline, kuivõrd on nettotoodangu tõus tingitud toorvarade hinna langusest ja kuivõrd tootmisprotsessi ratsionaliseerimisest, või tööliste suuremast pingutamisest: tegemist on siin mitme teguriga, kuid igal juhul on õigustatud nõudmine, et töölised saaksid palgatõusu näol osa majanduse tulude suurenemisest...

Tallinna vorsti- ja lihatöölised nõuavad kollektiivlepingut.

4. aprillil peeti E. V.- ja Lihatoöliste Ametiühingu korraldusel vorstitöölal töötavate tööliste koosolek. Koosolekut juhatas Valdmann, protokollis Turmann. Tähtsama punktina oli koosolekul pikemalt kõne all kollektiivlepingu kava kinnitamine ja selle elluviimine. Pikemalt refereeris tähendatud küsimusest E. Töölisühingute Kesklidu instr. Jalaja.

Koosolek asus üksmeelselt seisukohale, et kollektiivleping tuleb läbi viia ja selleks lubada kõik töölised ametiühingule oma tuge anda, kui see tarvilikuks osutub.

Kollektiivlepingut tahetakse sõlmida kõigi vorstitööstustega, välja arvatud Estonia Eksportapamajade vabrik, mille töölistel on oma erikokkulepe.

Koosolekust võttis osa 80 töölise ümber.

Keemia- ja paberitöölised organiseerimine.

14. märtsil peeti kino „Kungla“ ruumes K. ja P. Ametiühingu organiseerimiskoosolek. Ametiühing on suutnud pideva tööga enda ümber koondada hulga töölisi, peaaegjalikult Põhja Paberi- ja Puupapi- ning Johanson paberivabrikutest. Koosolekul esinesid ettekannetega E. Töölisühingute Kesklidu instr. Jalaja ja ametiühingu juhataste liige O. Lember. Koosolek oli asjalik.

Ametiühingul on organiseerimisel osakond Järgala puupapivabriku juures, milleks kohapeal vastavad selgitustööd tehakse ja mille tulemusena lähemal ajal osakonna asutamiskoosolek ära peetakse.

E. Toidu- ja Maitseainetetöölised Ametiühingu juubelikoosviibimine.

Tallinna toidu- ja maitseainetetöölised ametiühingulise koondumise 20-a. juubelil pühitseti piduliku koosviibimisega 20. märtsil Tallinna Seltskondlikus Majas. Koosviibimisest võtsid osa üle 200 liikme ja külalise. Külalistena viibisid juubelil sotsiaalminister O. Kask, direktor J. Sonin, inspektor J. Koppel, kodade töösturite ja paljude töölisorganisatsioonide esindajaid.

Pidulisi tervitas ametiühingu esimees A. Kull. Tervituste seeria avas sotsiaalminister O. Kask, millele järgnesid tervitused töölisorganisatsioonide, kodade ja töösturite poolt. Hoogne, tujuküllane juubelipidustus kestis varajase hommikuni.

Seoses juubeliga andis ametiühing välja ka nägusa ja sisuküllase albumi. J. J.

Ahjutöölised Ühingu aastapeakoosolek

peeti 21. märtsil k. a. Töölisvõimla ruumes Tallinnas.

Koosolekust võttis osa 75 pottseppa. Juhatas J. Tantom, protokollis R. H. Palm.

1936. aasta tegevusaruande kandis ette ühingu esimees A. Händ. Pearõhk möödunud aasta tegevuses seisib peale ühingu jooksva töö kutseoskuse ja kutseoskuslike tööliste kaitseks ja tööliste ning tööandjate vahel kodade korraldamiseks vajalike seaduste või määruste taotlemises vastavate ametiasutuste kaudu. See töö on seni küll ainult osalisi tagajärgi annud, kuid seda tuleb jätkata, kuni jõutakse sihile. Aruanne võeti vastu.

1936. aasta rahalise aruande kandis ette laekur J. Prass. Kassa saldo oli 1. jaan. 1937. a. 2008,60 krooni. Aruanne kinnitati ühel häälel.

Eeloleva aasta tegevuskavast, mille üldjooned koosolijale ette kandis ühingu sekretär Palm, võiks märkida tähtsamate küsimustena kõigepealt organiseerimistööd. Lühi-kesse selgituse järele koosolijad otsustasid, et kuigi pottsepad on juba praegugi võrdlemisi suureprotsendilisel organisatsioonil, peavad kõik ühingu liikmed kaasa aitama selleks, et võimaliku eeloleva palgavõitluse ajaks oleks organiseeritud kõik pottsepad.

Edasi näeb tegevuskava ette aruandes nimetatud määruste taotlemise jätkamist. Sel alal ollakse ka kontaktis ja ühel meelel Tallinna pottseppmeistrite ühinguga, kuhu kuulub suurem osa Tallinnas tegutsevaid pottseppmeistrite-ettevõtjaid. Kuna nimetatud määrused oleksid ka üldrahvamajanduslikult väga vajalikud ja kasulikud, eriti nüüd päevakorrale kerkinud kütteainete kokkuhoiu ja tulekaitse tähtsuse allakriipsutamise puhul, siis loodavad pottsepad, et kord ometi saadakse aru sellest, et igasugu paberlike resolutsioonide ja ettekirjutuste ning suurejooneliste tehniliste kavade asemel oleks vast õigem proovida neid teid ja radu, millele ammugi tähelepanu on juhtinud need, kes vastavat ala tunnevad praktiliselt kõige paremini.

Järgmisena märgiti tegevuskavas kultuur-

ja meelelahutusliku tegevuse süvendamise vajadust ühingu liikmete keskel.

Edasi otsustati asutada laenu- ja toetuskassa. Kassa kodukorra kavandi väljatöötamine jäeti juhatause hooleks.

Viimase ja tähtsama osana tuleva aasta tegevusekavast tuli arutusele palgaolude korraldamine. Kooslijad tegid otsuse läbi viia tänava kollektiivleping ettevõtjatega, kusjuures hinnataset tõsta umbes 20% praegusest, s. o. 1931. aasta hindade tasemele, milline oli omakorda umbes 30% madalam enne kriisiaegset. Seega küllalt õiglane nõudmine, kuna elukallidus Tallinnas juba on tõusnud kõrgemalegi enne kriisiaegset.

Ühtlasi andsid kooslijad kirjalikud volitused ühingu juhatajale võimaliku töötüli korral esineda nende nimel nende tööandjate vastu igasugu ettepanekute ja nõudmistega ja sõlmida igasuguseid lepinguid töö- ja palgatingimuste asjus.

Järgmise päevakorrapunktina esitati 1937. a. eelarve. Tulud ja kulud tasakaalus kr. 500. Eelarve kinnitati.

Ühingu liikmemaks, mis seni oli 10 kr. aastas, alandati 3 kroonile aastas. Sisseastumismaks — 5 kr. Liikmemaksu tasumise tähtpäev 1. juuni.

Järgnesid valimised põhikirja järgi. Ühingu 7-liikmeline juhatus valiti möödunud aasta koosseisus kollektiivselt tagasi. Juhatusse jäid: A. Mänd, J. Prass, J. Martins, A. Orul, J. Orul, R. Pajumets ja R. H. Palm. Samuti valiti tagasi revisjonikomisjon koosseisus: J. Hiiepuu, E. Sundja, J. Tarto.

Läbirääkimistel tõsteti nurinat Tallinna Tööoskusameti pottsepa tööala ekspertide tegevuse kohta. Otsustati nõuda ekspertide vahetamist ja uut valimisel ahjutööliste ja Tallinna pottseppmeisterite ühingu poolt ülesseatud kandidaatide arvessevõtmist.

Kokkuvõttes peab märkima, et kooslijate keskel valitses erakordne üksmeel, mis olemasolevate kogemuste järgi kinnitab tõsiasja, et inimestel jällegi tõepoolest tarvilik on täie jõuga oma elutingluste parandamisele asuda ja ühtlasi laseb loota, et püütakse kõik teha üleseatud sihtide saavutamiseks. R. H. P.

Tallinna Nahatööliste Ametiühingu aastakoosolek.

Tallinna Nahatööliste Ametiühingu 7-liikmeline juhatus pidas möödunud aastal 45 koosolekut. Peakosolekuid peeti üks, nim. 15. märtsil 1936. a.

Pidusid peeti üks, mis andis ülejääki 63 kr. 25 senti, samuti ka üks koosviibimine, nimelt mardihütl, mis on kujunenud juba traditsiooniliseks. Revisjonikomisjon, mis oli 5-liikmeline, pidas koosolekuid aasta kestel 9. Aasta kestel astus liikmeks 25 nahatöölise, kuid langes liikmemaksu mittemaksmise tagajärjel liikmest välja 265 isikut.

Ühingul on osakond Rakveres. Ühingu juures tegutseb malering, kes on pidanud aasta kestel sõprusvõistlusi Kurttummade maleringiga, Nõmme „Kalju“ maleringiga ja karikavõistlust ÜENU „Hõimla“ osakonna maleringiga. Peale selle peeti omavahelist meistri-

võistlust, kelleks tuli ühingu liige Hugo Kõrge.

Sissetulekuid aasta kestel oli 511 kr. 72 s., väljaminekuid 352 kr. 78 s. Seega andis möödunud aasta ülejääki 158 kr. 94 senti. Ühingul oli aasta lõpuks varandusi 896 kr. 55 senti väärtuses.

Peakosolek, mis peeti 20. veebruaril k. a., kinnitas ühingu rahalise aruande, kiitis juhatajate tegevuse ühel häälel heaks ja valis uue juhatajate järgmises koosseisus: R. Jõulu, J. Mark, A. Priks, J. Juhkamson, T. Lesuke, M. Sõrmus ja J. Velga ning revisjonikomisjoni: K. Sabul, R. Lell, M. Põldsam, A. Pleesi ja A. Kärejõe. Juhatus oma koosolekul valis esimeheks J. Marki, sekretäriks R. Jõulu ja kassapidajaks A. Priksi.

Ühtlasi võttis peakosolek pärast ülaltoodud aruande ärakuulamist peale muu vastu järgmised ettepanekud:

1. T. N. A.-Ü. peakosolek, kuulunud ära aruande streikide korraldamise asjus, otsustab pöörata Tööliskoja ja Eestimaa Töölisühingute Keskläidu poole, et need asutused astuksid samme palgavõitlusi kitsendavate seaduste kaotamiseks ja nõuaksid kätte täielise streigivabaduse, mida teostada võiks ametiühing enda juhtimisel.

2. Tallinna Nahatööliste Ametiühing, kuulunud ära ettekande välistööliste sissetoomise asjus, ühineb täiel määral Eestimaa Töölisühingute Keskläidu ja Tööliskoja poolt avaldatud seisukohtadega.

R. Jõulu.

Tallinna Trükitööliste Ühingu peakosolek.

Pühapäeval, 4. apr., toimus „Jahimeeste Seltsi“ ruumes Tallinna Trükitööliste Ühingu aastapeakoosolek. Kosoleku avas ühingu esimees Aug. Rebane, mille järele kosoleku juhatajaks valiti I. Saar ja J. Kurvits. Sekretariaati valiti Treiman, Palo ja Linnardi. Kosolekule oli ilmunud 150 trükitöölise.

Juhatajate aruande kandis ette A. Rebane, kultuurtoimkonna aruande A. Treiman. Pärast vaidlust, kus lühidalt peatuti üksikute vähemate puuduste juures, mis ilmsiks tulnud, valiti senine juhatus peaaegu täies koosseisus tagasi. Uuena pääsis juhatuses A. Offenbach. Kandidaatideks jäid Linnardi, Kruustee, Jänes j. t. Kultuurtoimkonna juhatusse valiti Jürvet, Treiman, Kruustee ja Kass. Kultuurtoimkonda täiendatakse otsekohe käitistest valitud juhatusliikmetega. Revisjonikomisjoni valiti Maritov, Schube, Kasemets, Pitea ja Panksepp. Raamatukoguhoidjaks Treiman ja Jõgi.

Järgnevalt oli päevakorras ühenduses puhkekodu avamisega toimuva Eesti Trükitööliste Liidu kongressi saadikute valimine. Senine esimees J. Saar esines lühikese ülevaatega liidu senisest tööst ja tutvustas kooslijaid kongressi päevakorraga.

Tallinna ühingu poolt valiti kongressi saadikuks: Rebane, Kurvits, Schönberg, Saar, Ruul, Kruustee, Offenbach, Linnardi, Jänes, Leekar, Tõnissoo, Jõgi, Kala, Panksepp, Totsas, Luuk, Kasemets ja Maasik, Liidu volinikuks M. Luik.

Läbirääkimistel peatuti lühidalt kutsealaliste küsimuste juures.

Tallinna Metallitöölise Ametiühisuse aastapeakoosolek.

Pühapäeval 4. aprillil peeti sihtasutus „Tallinna Rahvamaja“ uutes ruumides Tallinna metallitöölise ametiühisuse aastapeakoosolek. Juhatus poolt ettekantud 1936. a. tegevuse- ja kassaaruanded kiideti peakoosoleku poolt üksmeelselt heaks. Kassaaruanne näitas tuluid Kr. 762.30 ja ühisuse varanduslik seis 31. dets. 1936. a. oli Kr. 3.279.61. Tegevusearuandest selgus, et ühisuse fondidest on toetatud töötuid liikmeid ja on antud surma läbi lahkunud liikmete omakstele matmisetoetusi. Sindi ja Kiviõli töölise palgavõitluste puhul on ametiühing jõukohaselt toetanud streikijaid rahaliselt. On kaalutud ja selgitatud metallistide palgaolude parandamise võimalusi. Liikmete ja poolhoidjate meelelahutuseks on korraldatud omavahelisi koosviibimisi. Ka on asutatud ühisuse juurde laulukoor ja on kavatsusel ellu kutsuda oma muusikaorkester ja näite-trupp. Läänud aastal on ühisusele õige rohkesti uusi liikmeid juure tulnud, samuti näitasid käesoleva aasta kolm esimest kuud, et huvi ametiühingu vastu aina kasvab ja järjest esitatakse uusi liikmeksastumise soovivaldusi.

Juhatus poolt ettepanud 1937. a. eelarve Kr. 650.— suuruses ja tegevuskava, mis ette näeb ühisuse liikmetele ja poolhoidjatele populaarteaduslikkude (kutsealaliste) ja muude loengute korraldamist, samuti metallistide palgaolude tõstmise võimaluste selgitamist ja elamisalamäärä väljatöötamist ning asjaomaste organisatsioonidega ja asutustega ühendusesse astumist väljatöötatud kavade elluviimiseks, kiideti peakoosoleku poolt heaks ja kinnitati üksmeelselt.

Valimistel täiendati juhatus kandidaatide arvu ja valiti revisjonikomisjon ühes kandidaatidega endises koosseisus tagasi. E. T. Keskliidu nõukogusse valiti J. Karask ja asemikuks E. Mõlder.

E. Ehitus- ja Puutöölise Ametiühingu aastakoosolek.

21. märtsil peeti E. Ehitus- ja Puutöölise Ametiühingu peakoosolekut. Koosolekut juhatas Ollis, protokollisid Pastak ja Öunapuu.

Tegevusaruande esitas juhatus liige Piht, millest selgus, et ühing on intensiivselt töötanud, juhtides ka üksikuid palgavõitlusi. Kassa-

aruande esitas laekur Kiiman. Ühingul oli sissetulekuid Kr. 722.32, väljaminekuid Kr. 613.40. Eelarve ulatub Kr. 900.— peale. Tegevuskava esitas N. Andreesen. Järgmiseks aastaks juhatusse valiti: Ollis, Kiiman, Piht, Madisson, Keil, Pastak Sikk, Örumäe ja Öunapuu; revisjonikomisjoni: Tuiman, Tedre ja Stamm.

Otsustati ellu kutsuda ametiühingu juurde üksikute tööalade järgi osakonnad. Selle kohaselt asutatakse tarviduse järgi müüri-seppade, puutöölise, saeveskitöölise, korvmööblitöölise ja paemurrutöölise osakonnad.

Edasi otsustati astuda E. T. Haridusliidu liikmeks.

Valiti veel esindajad E. T. Keskliidu kongressile ja nõukokku. Koosolekul moodustati ka kultuurtoimikond.

Eelolevast ülemaalisest ehitustöölise konverentsist otsustati võtta osa 9 esindaja kaudu.

Tallinna äri-, kontori-, kantslei- ja kooperatiiviteenijate kutseühingu peakoosolek.

31. märtsil pidas Tallinna äri-, kontori-, kantslei- ja kooperatiiviteenijate kutseühing Tallinnas Töölisvõimla koosolekutesaalis oma aastapeakoosoleku.

Peakoosolek kinnitas möödunud aasta aruanded ja käesoleva aasta eelarve. Aruanne märgib möödunud aasta edukat tegevust ühingu liikmete arvu kasvus, eriti aga märgatavat aktiivsust kultuuritöös. Kutseühingul on kuni 1500-köiteline väärtuslik raamatukogu ühingu liikmeile tasuta kasutamiseks, mille kaudu liikmeile võimaldatud oma teadmiste täiendamine. Möödunud aasta võimaldas raamatukogu täiendamise uema kirjandusega ja ametiühingule vajalike teaduslikkude raamatutega. Raamatukogu on igale ametiühingule suure väärtusega ja edukalt võib tegutseda see ametiühing, kelle liikmed on kultuuriliselt arenenud, teadlikud ühingu sihtidest ja mõistavad hinnata töölisorganisatsiooni suurt tähtsust. Ühingu juures töötas ka õpiping, kus käsitati vajalikke teaduslikke küsimusi.

Möödunud aasta tegevusülevaade märgib eriti aasta lõpu poole aset leidnud Eesti vabametiühingulise keskorganisatsiooni — E. Töölisühingute Keskliidu juhatus tagandamist, ta asendamist määratud isikutega ja koopteeritud juhatusliikmetega.

Peakoosolek valis E. Töölisühingute Keskliidu kongressi saadikuteks ühingu liikmed A. Abeni, L. Johanson ja J. Rahaniku. Keskliidu nõukogu liikmeks J. Rahaniku, asemikuks L. Johanson.

Haridustöö edukamaks tegemiseks otsustab peakoosolek astuda otseselt Eesti Töölisete Haridusliidu liikmeks, kuna ta senini kuulus sinna Eestimaa Töölisühingute Keskliidu kaudu.

**Iga teadlik tööline loeb
„Töölise Häält“!**

Peakoosolek teeb juhatusel ülesandeks astuda samme vaimsel alal töötajate töölepingu seaduse elluviimise kiirendamiseks, samuti otsustati nõuda vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduse kiiremat maksmapanemist ja võtta tõsiselt käsile kaubandusteenijate palgaküsimus, mille kõrgendamise nõudmise elukalliduse tõus on möödapääsmata vajaduseks teinud.

Kutseühingu juhatuse liikmeteks valitakse: A. Aben, A. Pesur, N. Herms, V. Kummits, L. Metslang, H. Vahtrik, J. Rahanik.

L. Metslangile määratakse sanatooriumi raviks toetust 80 krooni.

Kutseühing on vanemaid Eesti ametiühinguid. Ta asutamisest möödub tänava 30 aastat. Ühingu asutamise algatamine kuulub 1906. aastasse. Üle elades pikki reaktiooni-aastaid on see ühing ja ta liikmeskond tihti kannatanud esimesi ja raskemaid reaktiooni-lööke.

Tallinna ämmaemandate seltsi peakoosolek.

Tallinna ämmaemandate seltsi peakoosolek peeti 14. märtsil k. a. Tallinnas, Kaupmehe t. 6—8. Liikmeid oli koosolekule ilmunud rohkesti.

Uude juhatusse valiti esinaineks M. Pardu-Lindman, abiks E. Tihane-Zupsman, kirjatoimetajaks E. Jurib, abiks B. Ubaleht, laekuriks E. Leun, abiks G. Leppik; revisjonikomisjoni H. Langfeldt, Kukke ja A. Sanjavsky.

Seltsi tegevus oli 1936. a. märksa elavam kui eelmistel aastatel. Seltsi toetusel oli esinainel pr. M. Pardu-Lindmanil võimalik võtta osa rahvusvahelisest ämmaemandate kongressist Berliinis, kust saadi väga kasulikke näpunäiteid ja eeskujusid. Käesoleval aastal esines seltsi juhatus märgukirjaga riigivaneemale ämmaemandate kaastöö asjus emade- ja lastekaitse alal.

Seltsi liikmete suureks mureks on koduste sünnituste vähenemine, sest viimasel ajal pooldavad enamjagu kõik haiglaravi, sellepeale vaatamata, kas see just tarvilik on või mitte.

M. P.-L.

Tallinna juukselõikajate peakoosolek.

Tallinna juukselõikajate äriteenijate ametühing pidas oma aastapeakoosoleku 17. märtsil. Koosoleku avas esimees G. Villemson, juhatajaks valiti A. Altermann, protokollijaks E. Brandt.

E. Töölisühingute Kesklidu peasekretär A. Kaelas andis lühikese ülevaate uuest Tööliste töölepingu seadusest.

1936. a. aruande ja 1937. a. eelarve kandis ette esimees G. Villemson, ühtlasi andes seltsi ühingu tegevusest. Koosolek, ära kuulates aruande ja eelarve, kinnitas need ühel häälel. Liikmemaks määrati kindlaks endiselt kr. 1,20 aastas ja sisseastemaks 25 senti.

Juhatus valiti vanas koosseisus tagasi: G. Villemson, E. Brandt, A. Altermann, Jürilo ja Öunmann; revisjonikomisjoni Reiter, Alas ja Tiido.

Esimees G. Villemson esines teadaandega, et juhatus on omal algatusel astunud ühendusse kokkuleppe sõlmimiseks, mis reguleeriks palgaküsimust ja kollektiivlepingu sõlmimist. Koosolek otsustas anda juhatusel volituse toimida selles küsimuses oma äranägemise järgi.

Tallinna Kullasepatöölise Ametiühingu

Üldkoosolek peeti 21. veebruaril k. a. Tallinna Trükitöölise Ühingu ruumes:

Koosoleku juhatajaks valiti Ausmees, protokolliajaks Kerts ja Lippmaa.

Ühingu tegevusest andis aru esimees Ausmees. Aastavahetusel tuli juurde 26 liiget. Praegu on seega Tall. Kullasepatöölise Ühingu liikmeteks umbes 95% vastava kutseala töölisest.

Kollektiivlepingut kontrolliti ühel korral, kusjuures leiti mõningaid puudusi, ja mille kõrvaldamisele juhiti kohe tähelepanu. Lepingu kontrollimisel tuli ka ilmsiks, et lepingu täitmise kohustus peaks olema kõigepealt lepinguga seoses oleval töölisel endal. Sest kui tööline lubab tööandjal väljaspool lepingu eeskirju töötasu maksta, s. o. rohkem tunde teha ja palgaraamatusse vähem kanda, nii et lepingus tähendatud palganorm välja tuleb, siis seda ei saa ka kõige parema kontrollimise juures kindlaks teha, kas lepingut on täidetud või mitte.

Oli veel sõnavõtmisi tööoskusameti tegevuse kohta. Nimelt sooviti, et need inimesed, kes on juba teada kui vanemad ja väljaõppinud töölised, kuid ei oma endistelt teenistuskohtadelt mingisuguseid õppimisaja dokumente, saaksid oma tunnistuse lihtsamalt kätte, sest 10 kr. eksamimaks on igale töölisele kurnis raske tasuda.

Uude juhatusse valiti: H. Ausmees, E. Rööding, J. Sõrmus, T. Lippmaa, M. Unt, K. Kerts ja E. Tamuri; revisjonikomisjoni: Lustverk, Bökler ja Piirimäe.

Tartu Ehitustöölise Ühingu valmis- tavad konverentsi vastu.

Tartu Kivitöölise Ametiühisus pidas erakorralise peakoosoleku 30. märtsil, kus päevakorra tähtsamateks punktideks olid konverentsiga seoses oleval küsimused. Nagu juhatuse aruandest nähtub, on peipsiäärsete osakondade tegevus jälle elustunud, ja kõigis osakondades peetakse koosolekuid, kus valitakse ka konverentsi saadikuid. Peale seni töötava pottseppade sektiooni on asutatud ka tänava-sillutajate ja klompijate sektioon.

Ehitus- ja Puutöölise Liidu põhikirja kavaga tutvudes selles parandusi ei tehta, küll lubati esindajatele vaba voli liidu asukoha suhtes, s. t. kas Tartu või Tallinn. Konverentsi saadikutele tehti ülesandeks konverent-

sil nõuda: 1) 8-tunnilisest tööpäevast kinnipidamist ja ületundide eest vastavat tasu; 2) senisest kõvemal järelevalvet töökaitseasjaduste täitmise järele ehitustöödel ja töötasude õiglast sissekannet palgaramatutesse; 3) ametiühingule õigust vahetalitaja olla tööliste ja tööandjate vahekorra selgitamisel ja lepingute sõlmimisel ja 4) vanaduse vastu kindlustamist ja pargalise puhkaja seaduse laiendamist ehitustööliste kohta.

Konverentsi saadikuteks müürseppade poolt valiti: A. Krusala, K. Lillo, O. Suits; pottseppade poolt: R. Pehlta, F. Stein ja E. Piirson; tänavasillutajate ja klompijate poolt: A. Tõnisson.

Tund hiljem peeti samas ruumes tänavasillutajate ja klompijate osakonna avalik koosolek. Osakonna juhatusse valiti: A. Tõnisson, Sild, Nieländer, Laavri ja Root.

Juhatusle tehti ülesandeks ühendusse astuda omavalitsustega, et omavalitsuse tööd saaks osakonna liikmetele ühiselt teha antud.

Tänavasillutajaid ja klompijaid on Kivitööliste Ühisuse liikmeteks 20 ümber.

T. Puutööliste Ühingu koosolek konverentsi asjus on 11. aprillil ja T. Ehitustööliste Ühingu 7. aprillil.

A. P.

Tartu ehitustööliste organiseerimiskoosolek.

Tartumaa Ehitustööliste Ühingu korraldas 4. aprillil ülelinnalise ehitustööliste organiseerimiskoosoleku. Koosolekule oli tulnud sedavõrd palju ehitustöölisi, et töölismaja saal ei suutnud kõiki mahutada, osa pidi ukse taha jääma.

E. T. Kesklidu esimees J. Voiman kõneles organiseerimisest üleüldiselt. Praegu elame majandusliku tõusu ajajärgul. Töölised aga ei ole majanduslikust tõusust seda kasu saanud, mida nad peaksid saama. Palgad ei tõuse sedavõrd kui elukallidus. Selleks on töölised hakanud abinõusid otsima. Meil Eestis kahjuks ei ole töölised veel küllalt organiseeritud. Ametiühingud on küllaltki vanad, kuid nende tegevust on takistanud lahkkelid, kas poliitilised näaklemised või väiksemates ühingutes isiklikud lahkuminekid. Töölisühingud peavad nendest üle saama, ainult siis suudetakse neid organiseerida selliselt kui Skandinaavia, Inglise ja Põhja-Ameerika töölised.

Teisena kõneles Tartu Töölisühingute Kesklidu esimees K. Jalak ehitustööliste päevamuredest. Kevadhooaeg algab. Töölised, kes tööta olnud talvel, lähevad nüüd töösse iga-suguse tasu eest. See ei ole õige. Sellega hävitame võimalused endile paremaid palku kätte võidelda. Peame jälle otsast peale algama, et jõuda eelmise aasta tasemele. Meie tahame aga saama seda, sest elukallidus on tõusnud. Tööandjad Tartus on arusaamisele tulnud, et töölised teenivad vähe ja tahavad, et teeniksime rohkem. Kuid kuidas? — Kahesatunniline tööpäev seda ei võimaldavat, ehitustöölised pidavat töötama kümme tundi. Kui lubatakse töötada kümme tundi, tehakse kaksteist tundi ja nii edasi. Mõjal maailmas

töölised töötavad nelikümmend tundi nädalas ja nõuavad streigiga 35-tunnilist töönädalat, miks peame meie töötama nädalas 60 ja enam tundi? Ka meie tahame puhkust.

Peale selle saavad tööstustöölised pargalist suvepuhkust, meie saame seda ka, kuid talvel ja tasuta mitmed kuud. Samuti ei ole koheldav ehitustööliste maksev töötulide seadus. Töölised tööstustes võivad sellega oma olukorda parandada, meie aga ei saa, sest meie töötame ühe ettevõtja juures harilikult seni kui ehitus valmis, mis kestab keskmiselt paar kuud, siis tuleb otsida jälle mujalt tööd. Tööandjaga lõpeb seega vahekorra ja uutele tööliste kohta ei ole leping maksev, mida ehk oleme suutnud kätte võidelda. Suve jooksul aga ei suuda meie järjest pidada pargavõitlust. Siin peaks lepinguvahekorras olema ametiühing ja tööandja, sest püsivaid töölisi ehitustöödel on vähe, aga kui on tööandja ametiühinguga leppevahekorras, siis on töötasud, mis korra kätte võideldud, maksavad kõigi tööliste kohta.

Paari nädala pärast tuleb samadesse ruumidesse kokku ülemaaline ehitustööliste konverents, et ühiselt abinõusid leida olukorra parandamiseks.

Koosolekul tutvuneti Eesti Ehitus- ja Puutööliste Liidu põhikirjaga ja konverentsi päevakorraga. Samuti tutvustati koosolejaid ühise poolt väljatöötatud tükitehede hindadega.

Koosoleku lõpul astus mitukümmend ehitustöölisi ametiühisuse liikmeks.

A. P.

Tartu plekksepad organiseeruvad.

Kuna seni plekksepad Tartus olid peale mõne üksiku organiseerimata, siis Tartu Metallitööliste Ühisus korraldas 14. märtsil ülelinnalise plekkseppade koosoleku. Kokku oli tulnud enamuse Tartu plekkseppi. Koosolekul selgitas A. P. a. n. k. organiseerimise tähtsust ja tagajärgi. Tartus on töösturite keskuhingul ümmarguselt 450 liiget, järelikult peaks töölisühingute kesklidud olema vähemalt 4500 liiget, kuid kahjuks seda ei ole. Sellest siis ka need nähted, et tööandjate nõudeid on senini enam tähele pandud kui tööliste omi, ja seda õigusega, sest tööandjad on koondunud oma ühingusse 95 protsendiliselt, kuna töölisi on koondunud 35—40%. Ainult siis arvestatakse töölisühingute nõudmistega, kui nende seljataga seisab enamuse töölisi, muidu mitte.

Peale koosoleku astus Tartu Metallitööliste Ühisuse liikmeks peaaegu kõik koosolekust osavõtjad, arvult 25, mis moodustab ka enamuse Tartu plekkseppade. Ka hiljem on plekkseppi veel ühinguks astunud ja lähemal ajal tahavad nad moodustada erisektsiooni, et võtta tõsiselt kaalumisele oma töötasu ja töötingimuste parandamise.

*

Tartu Metallitööliste Ühisuse plekkseppade sektsiooni avakoosolek toimus 4. aprillil töölismajas. Kõos oli 35 plekkseppa. Koosolekul selgitas A. P. a. n. k. sektsiooni ja ühingu vahetõrki, soovitas ühtlasi valida juhatusse ainult teovõimsaid ja julgeid seltsimehi, sest siis suudab sektsioon ka midagi plekkseppade olukorra parandamiseks ära teha, kui on teovõimeline juhatus.

Juhatusse valiti: Joh. Mõtte, Aleks. Kehkla, Karl Priks, Joh. Unt ja Karl Oinas.

Peale koosoleku astusid veel 14 uut liiget ühingusse, seega on mõne nädala jooksul seni Tartus sootuks organiseerimata töölised suutnud endid koondada 65—70%-liselt, ülejäänute hulka kuulub tunduv osa naistöölisi, kes töötavad pärjatööstustes. Loodame, et nemadki jõuavad arusaamisele ühisjõu kasust.

Tartu Töölisühingute Keskliit süvendab tööliste teadmisi.

Tartu Töölisühingute Keskliidu korraldusel algasid 7. aprillil kell 7 õhtul lühiajalised kursused ametühingute juhatastele ja töölisvanematele. Osa võivad võtta ka teised ametühingulased, kes asjast huvitatud. Kursuste kavas on ette nähtud töökaitseseadused ja -määrused, loeb kohalik tööinspektor; haiguskindlustusest L. Johanson; töölisõigus, loodetavasti prof. A. T. Kliiman; ametühingute ajalugu, N. Andreesen. Loengud kestavad mai alguseni. Osavõtjaid on loota rohkesti.

A. P.

Tartu Nahatööliste Ühisuse aasta- koosolek.

Tartu Nahatööliste Ühisuse aasta peakoosolek peeti 21. märtsil.

Tegevusaruandest selgus, et eelmine aasta oli olnud ühisuse elus pöördelise tähtsusega. Peakoosoleku otsuse kohaselt asutati ühisuse juure neli eritöölalast sektsiooni: kingseppade, parkseppade, mehaaniliste jalanõudetööstuste töölise ja pealseteajate sektsioonid. Selle tagajärg oli, et uusi liikmeid tuli ühisusse 213. suurendades sellega ühisust, peaaegu kolmekordseks, millest küll hiljem mõned lahkusid, kuid aasta lõpuks oli ühisusel siiski 285 liiget.

Peale kahe aasta järjest peetud üleüldise valgavõitluse eelmisel aastal üldist valgavõitlust ei olnud. Küll aga katsuti boikoti-lendlehtedega üksikuid tööandjaid mõjutada maksma oma töölisele samasuguseid palku kui maksavad teised. Selle tulemusena kirjutasidki neli tööandjat kokkuleppele alla, mis kohustab neid maksma samasuguseid töötasusid kui teised maksavad, kuid kolm tööandjat kaebasid ühisuse juhataste kohtusse Kr. S. § 506 II lõike alusel. Jaoskonnakohtunik mõistis juhatuseliikmed süüdi ja karistas ühte ühe kuuse ja teisi kahe nädalase vangistusega, edasikaebusel ringkonnakohtusse vähendati karistust ühele kahe nädala ja teistele ühe nädala aresti peale. Ka selle otsusega ei jäänud juhatus rahule ja kaebas edasi riigikohtusse. Riigikohus rahuldab kassatsiooni ja andis asja uueks otsustamiseks ringkonnakohtule tagasi teises koosseisus. Asi tuleb arutusele 20. aprillil k. a.

Ühingu kaasabil on korraldatud töölisvanemate kaudu mitmes tööstuses palgaolusid ja töötingimusi.

Kuigi viimase paari aasta palgavõitlus mõjus laastavalt ühingu kassale, on siiski suudetud ka ühingu rahaline seis viia rahuldavasse

seisukorda. Nagu kassaaruandest nähtub, on ühisuse rahaline seis aasta lõpuks 429,66 krooni. Kassa bruto-aruanne kinnitadi 1142,79 krooni suuruses. Sissetulekute osas olid tähtsamad: sisseastemaks kr. 52,25, liikmemaks kr. 690,00, kohtukulude toetuseks teistelt organisatsioonitelt kr. 160,00, mitmesugusel arvel kr. 188,72 jne. Väljaminekute osas oleks nimetada tähtsamad osad: liikmemaksud kr. 297,04, organiseerimiskulud kr. 74,20, kantseleikulud kr. 79,68, kohtukulud kr. 213,00, sõidukulud kr. 69,40, hoiule kr. 200,00, mitmesuguseid kulusid kr. 152 jne.

1937. aasta eelarve kinnitati kr. 977,53 suuruses.

Liikmemaks otsustati jätta endiseks, see on meestel 30 senti ja naistel 15 senti kuus. Samuti otsustati endiseks jätta abiandmise normid, mis olid järgmised: tasuta arstiabi kolmel korral, üle selle juhataste igakordsel otsusel; haiguseabi, alates teisest haigusnädalast üks kroon tööpäevas, kuni 25 krooni üksikliikmele aastas, millist abi käesoleval aastal juba kolm liiget on kasutanud täies ulatuses; matuseabi kr. 30. Abirahasid makstakse liikmele, kes vähemalt aasta liige olnud ja maksud korralikult tasunud.

Koosolekul arvustati teravalt veel Eesti Nahatöölise Liidu tegevust. Soovitati koguni liidust välja astuda, kuid lõpliku otsuse tegemine otsustati jätta järgmiseks peakoosolekuks.

Juhatusse valiti: Gustav Tens, esimees, Johannes Tamre ja Osvald Hirsch, abiesimehed; Aleksander Grünberg, sekretär, Oskar Liivak ja Johannes Prank, abid; Artur Pank, laekur, Hugo Visnapuu ja Konstantin Koppel, abid. Tartu Töölisühingute Keskliidu nõukogusse: H. Ojasoo, M. Öunapuu, A. Pank, G. Tens, O. Hirsch ja A. Grünberg.

A. P.

Tartu kingsepad saavad töötasu- kõrgendust.

Märtsikuu alul pööras Tartu Nahatöölise Ühisus Tartu kingseppmeistrite ja ettevõtjate ühingu poole nõudmisega tõsta töötasu vastavalt kokkuleppele, mis sõlmitud 1935. aastal, 20%, sest elukallidus on ka selle võrra tõusnud, ning kokkuleppe kohaselt pidi ka töusma vastavalt töötasu. Ettevõtjad omal koosolekul 31. märtsil otsustasid tõsta 10%, põhjendades tõusu protsendi vähesust sellega, et naha hinnad on tõusnud viimase ajal 25—35% ja kui tõsta ka töötasu nõutud summa ulatuses, siis jalanõud lähevad liiga kalliks. Tööandjate tuntud võte — töölise palk peab reguleerima saaduste hinna tõusu, peab olema piduriks hinna tõusul. Kuid samal koosolekul otsustati tõsta saapahindu 25% alates 1. aprillist, kuna töölisele töötasu tõstetaski 1. maist. Ka siin peab kannatama tööline.

Muidugi selle kohta on veel sõna öelda kingseppade koosolekul, mida on kavatsus lähemal ajal kokku kutsuda. Kuid siiski Tartu kingseppade palgaolud on veel, võrreldes mõne teise linnaga, paremad, sest nad ei ole palgavõitlusest saadik langenud, vaid nüüd

otsutati koguni tõsta. Paljudes teistes kohtades on aga selle aja sees töötasu tunduvalt langenud. Seda võib seletada sellega, et Tartu Nahatöölise Ühingu liikmete arv on palga-võitlusest saadik tunduvalt suurenenud. Tööandjad teavad, et neil on arvestada võrdlemisi tugeva ametühinguga, kuna teistes linnades on liikmete arv märgatavalt langenud, selle tagajärjel ka töötasu.

A. P.

Palgavõitlused Pärnu käitistes.

Puhkepäeval 4. aprillil pidasid Pärnu Nahaparkimistööstuste töölised „Balti“ ja „Kolliste“ nahavabrikust oma koosolekuid. Koosolekul käsitati praeguseid palgaolusid ning tõsteti ülesse küsimus, alustada palgaolude parandamist. Ühtlasi leidis neil koosolekuil käsitamist kollektiivlepingu kava, mis oli välja töötatud Pärnu Töölise Ühingu Nahaparkerite Sektsiooni juhatuse poolt. Koosolijad ühel häälel asusid seisukohale, et praegused palganormid ei vasta elukallidusele ning neid tuleb parandada. Samuti asus koosolek seisukohale, et esitada tuleb käitiseomanikele ka kollektiivleping.

Koosolekul valiti töölise volinikud, kellele tehti ülesandeks ühes käitisevanematega esitada tööandjale kollektiivleping.

Kollektiivleping ja palganõudmine esitati teisipäeval 6. apr. ning vastust nende peale nõutakse 12. aprilliks. Kui selleks ajaks palgaolude parandamise küsimus ja kollektiivlepingu maksmapanemine ei lahendu, siis võib oodata Pärnu nahaparkimistööstustes streiki.

M. U.

Odavate lihasaadustega Pärnu töölise varustamine lõpetati.

Pärnu Töölise Ühingu muretses Võhma eksporditapamajast Pärnu Töölise Ühingu ja ka teiste ametühingute liikmetele lihasaadusi, mis võrreldes kohalike turuhindadega olid märksa odavamad, kui seda olid samad lihasaadused Pärnu lihakauplustes, eriti aga „Lihatsentraalis“. Võhma eksporditapamaja ei suutnud küll kõiki Pärnu nõudmisi rahuldada, kuid siiski kaunis kenakene arv töölisi kasutasid võimalust end odavate lihasaadustega varustamiseks.

Kui ajakirjandusest käis läbi teade, et on oodata lihakaubanduse tsentraliseerimist, siis tekkis Pärnu töölise hulgas kohe arvamine, et nüüd kaob võimalus odavalt lihasaadusi saada Võhmast.

Ei läinudki kaua aega mööda, kui Võhma eksporditapamaja juhatus teatas Pärnu Töölise Ühingu, et nemad lõpetavad Töölise Ühingu liikmete varustamise lihasaadustega, kuna seda võivat teha väga hästi „Lihatsentraali“ kauplus Pärnus.

Ei saa salata, et „Lihatsentraalist“ ei saaks kõiki neid kaupu, mis Võhma Pärnu Töölise Ühingu saatis, kuid sealjuures ei tohi kunagi ära unustada seda, et „Lihatsentraalis“ on mõned kaubad kallimad kui teistes lihakauplustes. Töölised ei saa aga osta kallist kaupa, kuna praegune teenistus seda ei võimalda. Odava kauba saamine võeti aga tööliselt ära.

Kas see on üks samm elukalliduse vähendamiseks? Kui kõik elukalliduse vähendamise sammud peaksid seda teed käima, siis ei jää töölistel muud üle, kuid ainult püksirihma pingutada.

M. U.

600 Pärnu linaaitade töolist ähvardab töötajäämine.

Linamonopoli päevakorrale kerkimisega, mida propageerib Põllutöökoda, on karta, et selle kaubanduse monopoliseerimisega läheb linaaubanduse keskus Tallinna. Peale selle on veel karta, et linaümbertöötamine praegusel kujul aitades lõpeb ning see saab teostatud maal teatud punktides või otse taludes.

Kui linaaubanduse koondamine Tallinna peaks teoks saama, või kui linaümbertöötamine peaks teostuma maal, siis Pärnus jäävad ilma tööta kõige suuremal tööpuudusehooajal vähemalt 600 töolist. Peale Pärnut ähvardab samasugune olukord veel teisi Eesti linnu. Kui palju linnades üldse linamonopoli maksmapanemisega töölisi võib jääda tööta, seda on raske ütelda, kuid kindlasti see arv võib tõusta üle 3000. Neile 3000 töölisele tööd leida kõige suuremal tööpuudusehooajal on väga keeruline küsimus, kuna praegugi summad, mida antakse tööpuuduse vähendamiseks, on niivõrd väikesed, et nendega ei saa kõiki töölisi tööle mahutada.

Pärnu Töölise Ühingu ja Pärnu linaaitade töölised, kaaludes linamonopoli maksmapanemise küsimust, leidsid, et see samm on saatuslik Pärnu 600 töölisele. Selle all saavad kannatada kõige rohkem just sarnased töölised, kes vaevalt tööd kuskil mujal leiavad, kuna suurem osa linaaita töölisi on vanemad töölised, lesed ja suurte perekondadega naised ja hooajatöölised, kes suvel kunagi nii palju ei teeni, et oma teenistusega talve üle elada.

Peale selle on linamonopoli sissesedamine seotud uute suurte kuludega. Paratamatult tuleb riiklik juurdemaks linadele. Seda peab tegema riigikassa oma summadega. Et seda teostada, selleks on tarvis raha. Raha võib saada eelarve korras ainult sel teel, et jätta välja riigi eelarvest kulud, mis lähevad produktiivsete kulutuste peale, see on töövõimaluste loomise peale. Samuti tuleb sel juhul kärpida hoolekande ja teisi sarnaseid summe, mis kindlasti halvendab meie hoolekannet, eriti hoolekannet laste eest.

Kõigil neil põhjustel Pärnu Töölise Ühingu otsustas saata delegatsiooni Tallinna riigivanema, majandusministri, sotsiaalministri ja põllutöoministri juurde selgitama neid küsimusi ja esitama vastavaid märgukirju.

Märgukirjad selle küsimuse kohta esitatakse ka Eestimaa Tööliseühingute Kesklidule ja Tööliskojale.

M. U.

Pärnu sadamatöölise elust.

Pärnu Sadamatöölise Ühingu töötas välja kollektiivlepingu, milles tasunormid olid ette nähtud enam ajakohastena kui endises, sadamatöölise poolt käesoleva aasta alul üles öeldud lepingus. Töötingimuste suhtes ei erinevad väljatöötatud leping teistest selletaolis-

test lepingutest. Ühingu poolt esitatud leping ei leidnud poolehoidu tööandjate hulgas ja oma vastustes ühingle tööandjad põiklesid läbirääkimistest kõrvale. Kuna tööolud sadamas nõuavad siiski korraldamist, siis sotsiaalministeeriumi algatusel kutsus kohalik tööinspektor 6. aprilliks sadamatöölise esindajate ja tööandjate nõupidamise kokku.

25. aprilliks oli sadamatöölise üldkoosolek kokku kutsutud. Osavõtt koosolekust oli rohkearvuline. Koosolekut juhatas Tomson, protokollis Lepik. Keskliidu instruktor J. Jalaja andis ülevaate kollektiivlepingute sõlmimisest ja läbiviimise võimalustest. Kuna käesoleval korral asja lahendamine võib minna töötülde lahendamise komisjoni, siis instruktor selgitas ka uut töötülde lahendamise seadust.

Komisjoni, mis asub tööandjatega läbirääkimisi pidama, valiti Pärson, Tiits, Lepik, Veide, Tui ja Kärrmann.

Sadamatöölise ooteruumi küsimus näib lahenevat tööliste soodsalt.

Nurinat sadamatöölise hulgas tekitab asjaolu, et neid ei arvata haigekassa alla. Avaldati soovi, et sadamatöölise haiguskindlustuse läbiviimiseks saaks samme astutud.

Tööliskond nõuab ametiühinguid.

Viljandi Töölisühingule saabus Tarvaste-Mustla alevi tööliselte kiri, milles teatatakse, et umbes 70 töölise kohapealt soovivad asutada töölisühingu osakonda või iseseisvat ametiühingut ja paluvad seks ühingult juhiseid.

Juhatus asja tähtsust silmaspidades leidis tarviliku olevat kohapeale olukorraga tutvuma saata ühingu esindaja, kes ka organiseerimiseks juhiseid annaks.

Nimetamist väärib juhtum seepärast, et see on Viljandis esmakordne, kus töölised pööravad ametiühingu poole, et tulge ja organiseerige meid. Tavaliselt on pidanud ametiühingud tallama raskeid radasid, et töölised tuua ühingusse. Näib, et viimasel ajal on olukord muutunud sedavõrd, et töölised hakkavad massiliselt tulema ametiühingutesse. See näitab, et ametiühingud ei tohiks mitte ajast maha jääda ja lasta massi endast ette jouda, vaid alati peaksid sammuma masside eesotsas.

V. M.

Viljandi Tööliskond koondub.

Siiamaani pidas Viljandi Voorimeeste Ühingu endal iseseisvalt koosoleku- ja asjaajamise-ruume, kuid nüüd, kus V. Töölisühingul avarad ruumid kasutada, on ka voorimeeste ühingu Töölisühingu poole pöördunud, et neile antaks kasutada ruume koosolekuiks ja asjaajamiseks. V. Töölisühing lubas oma ruume kasutada ka Voorimeeste Ühingul. See-ga edaspidi võib Viljandi Voorimeeste Ühingu-ga ühendusse astuda aadressil: Tartu t. 21-a, Viljandi.

V. M.

Vangide tööjõu küsimus.

Märtsikuu alul saatis Viljandi Töölisühing vangimajade peavalitsusele märgukirja, nõudes vangide tööjõu kasutamise keeldu ehitus-

töödel. Nüüd on ka vangimajade peavalitsuse direktorilt saabunud vastus, milles teatatakse, et Viljandis erachitustöödel vangide tööjõu kasutamine on keelatud.

Kuid kas sellega on küsimus lahendatud?

Ka ehitustiseritele teeb vangla oma töökojaga suurt muret. Vangla töökojaks tehakse ukсед, aknad jne. vangla materjalist valmis sama hinnaga, mis tavaliselt ehitustiser nõuab töötasuks + materjal.

Mitte ükski ehitusalal, vaid ka kõigil teistel aladel, kus see vähegi võimalik, konkureerib vangla oma tööjõu ja töökojadega.

Samane häda on ka praegu kingseppadel. Suuremad jalanõudeärid Viljandis lasevad oma müügiartiklid valmistada vanglas, sest seal tuleb valmistamine võrdlemisi odav.

Mis on selle tagajärg?

Praegu, kus elukallidus tõuseb, peaks ka töötasu tõusma, kuid tegelikult on hoopis vastupidi sellele: Viljandis on kingseppade töötasu langenud.

Oma häda kurtes saatsid ka Viljandi naha-töölised märgukirja vangimajade peavalitsusele. Siiamaani ei ole mingisugust vastust saabunud, olgugi et nahatöölise märgukiri saadeti varem minema kui ehitustöölise oma.

Säärase palkade allasurumise ja töökvaliteedi langetamise taktikale, nagu seda harrastavad vanglad, peaksid ametiühingud ja tööliskoda kategooriliselt vastu astuma ja nõudma säärase nähte kõrvaldamist.

Mõni aeg tagasi ütles keegi Viljandi trükoja omanik oma töölistele, kui need palka juure nõudsid, et minge vangimajja töösse, vangimaja võtab eratööstuselt töö käest ära. Ja näibki, et ausatel kodanikkudel tuleb minna vanglasse tööd otsima, kui asi sääraselt edasi areneb.

V. M.

Viljandi Töölisühingu üldkoosolek.

Puhkepäeval, 4. aprillil pidas Viljandi Töölisühing oma erakorralist üldkoosolekut. Koosolekut juhatas Robas ja protokollis Malin.

Esimese päevakorra punktina tuli vastuvõtmisele ühingu uus kodukord, mis on 127 punkti suur. Viimasel ajal, kus ühingu on järjekindlalt suurenenud uute sektiioonide juurdeasutamise-ga, osutus senine kodukord puudulikuks, mille tõttu tuli uue ajakohase kodukorra väljatöötamisele asuda. Uus kodukord võeti vastu.

Teiseks päevakorra punktiks oli seltskondlikku toimkonda esindaja valimine. Viljandi linnavalitsuse algatusel on moodustatud kohapealsete seltside ja ühingute esindajatest toimkond, kelle ülesandeks oleks igasuguste laiemalutusega küsimuste otsustamine, näit. rahvamaja ehitamise küsimus jne. Ühingu esindajaks valiti V. Malin.

Tartus pidamisele tulevast ehitustöölise konverentsist otsustati osa võtta vähemalt 2 esindajaga, kelle sõidukulud tasub ühingu. Saadikuteks valiti Robas ja Puis.

Läbirääkimiste all sõeluti põhjalikult matsekassa asutamise mõtet, mis leiti siiski olevat praegu äärmiselt raske läbi viia. Asuti seisukohale, et ühingu juhatus maksustaks surma korral liikmeid oma äranägemisel teatud sum-

maga, mis ära kasutatakse pärjapanekuks, kirs-
tu ostmiseks jne.

Koosolek kestis ligi 4 tundi.

V. M.

Viljandi trükitehaste ühingu töösuhte.

Pühapäeval, 14. märtsil k. a., peeti Viljandi Trükitehaste Ühingu koosolek. Kokku oli tulnud liikmeid rohkesti. Koosolekul kinnitati 1936. a. aruanne. Ühingu raamatukogu jaoks on muretsetud moodunud aastal uus raamatu-
kapp ja sõudepaat Viljandi järvele liikmetele kasutamiseks. Edasi võeti vastu 1937. a. eel-
arve.

Juhatusse valiti: A. S a m m u l, E. K a u p, J. K a r t a u, I a a n A s e ja S a l u m ä e, revisjonikomisjoni: E. L a e n, H. L a o s ja A u g u s t A s e. Kultuurtoimkonda valiti: J. S a a r i k, A. S a a r i k, E. M i l l e r, H. A a v i k, E. V i n n a l, A. K u l l ja E. S a l u m ä e. E. T. L. volinikuks valiti A. S a m m u l ja vahekohtunikuks E. K a u p.

Abiraha normideks määrati töötaoleku puhul: 1. kategooriale 9 kr., 2. kateg., 8 kr., 3. kateg. 7 kr., 4. kateg. 6 kr. ja 5. kateg. 5 kr. Surma puhul otsustati matmiseks anda 50 kr. ja paigutada hauale mälestusmärk.

Läbirääkimiste all puudutati raamatukogu korraldamise küsimust. Nimelt leiti praegune süsteem olevat ebakohane ja sooviti ümberkorraldamist Vilj. Rahvaülik. Seltsi raamatukogu eeskujul.

*

Peale trükitehaste streiki, mis oli 1928. a., oli Viljandi üks trükikoda, nimelt J. N u r m b e r g i oma, organiseerimata, sest trükikoja omanik oli suurim ametiühingu vastane ja ähvardas kõiki töölisi vallandada, kui juletakse astuda liikmeks ametiühingusse, olgugi et Nurmberg on ise endine tööline ja oli suurim streigiõhutama ajal. Nüüd, kus mainitud trükikoda läks ostu teel uutele omanikkudele, on ka seal töölised mõne agarama mehe eestvedamisel astunud ametiühingu liikmeks.

Palgaolud olid Viljandi trükitehastel viimasel ajal õige halvad. Ametiühing ei suutnud palgaolude korraldamiseks ka midagi ära teha, sest teine trükikoda oli 100%-liselt organiseerimata. Juhul, kui keegi tööline palka juurde nõudes märkis põhjusena, et naaber saab rohkem, ei saanud ta palgakõrgendust, vaid alandati palka ka teisel töölisel. Sarnane palkade normeerimine ülalt alla oli moes iseäranis „Sakala“ trükikojas.

Nüüd, kus on Viljandi trükitehastel peale 1928. a. streiki jälle suureprotsendiliselt organiseeritud, tahaks uskuda, et ametiühing suudab tõsta tööliskonnas üksmeelt ja palgaolude korraldamisele asudes pidurdab palkade normeerimist ülalt alla, viies palgad normaalsele tasemele.

V. M.

Toitainete hindade uurimus kaevandusterajoonis.

Kaevandustöölise Ühingu sekretariaat on otsustanud panna toime esmajärguliste toitainete hindade uurimuse kaevandusterajoonis, milleks on

Kaevandustöölise Ühingu osakondadele ja usaldusmeestele saadetud täitmiseks vastavad ankeetlehed. Ankeetlehtede kaaskirjas öeldakse:

„... Sekretariaadi algatus on õieti esimene selletaoline katse ja vajab selletõttu eriti head toetus-
taset ja organiseerimisostkust kohtadel.

Uurimus sel kujul on mõeldud läbi viimiseks kogu põlevkivitööstuse rajooni ulatuses ja peab andma selge ja usaldusväärse pildi elukallidusest põlevkivitööstuse rajoonis, mis jätab võimaluse võrrelda hindade taset muude rajoonidega üleriiklikus ulatuses kui ka kohapealses ulatuses käitiste vahelisel. Ka peab jätma uurimus võimaluse võrrelda hindade erinevust erakaupluste, ühiskaupluste, kooperatiivide, käitiskaupluste ja ladude iseloomuga äride, kodust müüvate talupidajate ja turgude vahel...“

Tapa töölise elust.

Tapa Tööliseühing, mille tegevus käesoleval aastal on elavamaks muutunud, pöördus linnavalitsuse poole sooviga saada omavalitsuselt toetust ruumide näol. Ühingu oma rahaline seisukord ei luba iseseisvalt ruume ülal pidada. Vastus saadi eitav. Lubati ainult ühekordseks tarvitamiseks koosolekute puhul tasuta ruume anda.

Ühing on juhtinud jaoskonna tööinspektori tähelepanu töölise olukorrale puuplatsil, kus töötab hulk inimesi, kuid keda haigekassa alla ei ole arvatud.

J. A.

Narva Ehitustöölise Liidu aasta- koosolek.

Narva Ehitustöölise Liit pidas oma korralise peakoosoleku 30. märtsil.

Juhatusse valiti A. K a r u, A. P a u k, J. N õ m m, M. S o l o v j e v, R. P a l m, R. K u u l; revisjonikomisjoni: G. K u u s k, V. P ä r n a m e t s ja R. S u m m e r.

Otsustati astuda E. T. Keskliidu liikmeks.

Ühingu tegevus, mis vahepeal oli soiku jäänud, on elavamaks muutunud, sest kohapeal ehitustöölise hulgas tuntakse suurt tarvidust kutseühingu järgi.

Antsla tööliseühingu koosolek.

Pikema vaheaja järgi peeti Antsla tööliseühingu peakoosolek puhkepäeval, 14. märtsil k. a., kus üksmeelselt otsustati celoleval aastal energiliselt tegutsema hakata.

Ühingu esimeheks valiti K. H o m m i k, sekretäriks A k e r m a n n ja laekuriks — S k i l l e r.

Koosolekul esines E. Tööliseühingute Keskliidu esimees J. V o i m a n ülevaatega Keskliidu tegevusest ja tulevikukavatsustest.

Antsla tööliseühing on esimene tööliseühing Eestis, kes mõni aasta tagasi ehitas omal jõul ülesse nägusa töölismaja, milline asub Antsla alevis. Kuna ühingul praegu majanduslik seis vilets, siis otsustati pöörata palvega sotsiaalministri poole toetuse saamiseks Antsla töölismaja sisemiste ehitustööde lõpetamiseks.

Töölise elu-olust Petseris.

Töölise töötingimused ja palgaolud Petseri linnas ja veel enam maakonnas on valvemad Eestis. Tööstusi peaaegu pole, mis reguleeriksid tööjõu pakkumise ja nõudmise, nii et töötasu väheselgi määral paraneks. Kuid peaaesjalikult on olemas töötingimuste ja töötasu madal seis sellest, et Petseris senini puuduvad töölisühingud või töölisühing, mille abil töölised saaksid oma majanduslikku ja õiguslikku olukorda parandada. Et töölisühingut senini Petserisse pole asutatud, selles on kohalikkude töölise loodus ja arusaamatus süüdi. Kuid on ka teisi põhjusi, mis teisel ehk puuduvad ja millele siinkohal tähelepanu juhin.

Petserimaa tööjõu pakkumine ületab mitmekordselt nõudmise ja töölised on selle tagajärjel sunnitud oma tööjõudu pakkuma kaugele kodust ja igasugustele töödele, ei saa aga sellejuures spetsialiseeruda ning muutuvad rändtööliseks, kes olude sunnil peavad oma tööjõudu müüma iga hinna eest, et aga saada eluülespidamist.

Kujuka näite sellest annab alljärgnev fakt. Raudteejaama on kogunenud 5—6 kehvalt riidetud tööliseid, klotid seljas, ilmselt tööotsijad. Juttu alustades küsin kuhu sõidavad ja kas on tööotsijad? Vastuse saan küllalt humoorika, kuid valusa tõe: „Ei, meie ei ole töötatöölised, vaid maapidajad“. Nagu hiljem jutust selgus, omasid enamusi neist kodukülal keskmiselt pool hektaari maad, kuid mõnel puudus seegi, pered on aga keskmiselt 6 kuni 9 liiget suured. Nõnda jätkub neil maad ainult eluaseme aluseks ja aia- maaks. Eluülespidamise leidmiseks käivad lapsed suvel lähemates maakondades karjas ja kõik töövõimelised mehed töötavad kodukohast kaugemal igasugu juhuslikeks töödel, peaaesjalikult aga suvel kraavi kaevamas ja talvel linu rabamas, millist tööd ka praegu otsima lähevad, sõites huupi mõnda Tartu lähemasse jaama. Läheks ka kaevandustesse töösse, kuid seal on kõige vähem tööleasamist lootat!

Organiseerimist takistab ka rahvuslik sallimatus, millist mujal Eestis vaevalt leidub. Kuid töölised peavad sellest üle saama. Olene ju kõik sama riigi kodanikud ja töötasu ning töötingimuste suhtes omame võrdset huvi. Keeleküsimus ei peaks sin mingit

osa mängima. Seepärast arusaajad töölised kõikjal peavad propageerima üheväärset.

Veel võiks nimetada üht takistavat tegurit organiseerimisel Petseris, mis aga kahjuks ka mujal on levinud. See on „paberite haigus“. See ilmneb selles, et töölised, kes on suutnud enesele muretseada kutsetunnistuse, mis iseenesest on väga hea asi, vaatavad üleolevalt neile töölisele, kellel puuduvad tunnistused, olgugi et sageli ilma kutsetunnistuse tööline omab töös enam vilumust kui see, kellel on kutsetunnistus, kes aga mitmesugustel põhjustel, kas tunnistuse muretsemisega seoses olevate kulude või teoreetiliste teadmiste puudulikkuse pärast, mida eksameil nõutakse, pole senini suutnud enesele kutsetunnistust muretseada. Kuid paljud töölised ei leia üldse tarvilise olevat endale kutsetunnistust muretseada, sest põllu-, kaevandus-, ehitus- ja tööstustöölistel vaevalt seda tarvis läheb, sest tööle minnes ei küsita kutsetunnistust, vaid vaadatakse kuidas tööline tööd teeb.

Kuid kahjuks kutsetunnistusega töölised, pidades end paremaks, eraldavad end teistest, milline asjaolu aga kõikjal takistavalt mõjub organiseerimisel. Aga veel pahem nähe töölise seisukohalt on see, et paljudes kohtades on loodud meistrite ja õppinud töölise seltsid, kus liikmeks võivad olla kõigi tööalade töölised ja tööandjad. Seal ei saa kõne alla tulla ei kutsehuvid ega ka töötasu ja töötingimuste korraldamine, sest nende huvid ei ühtu. Nad on mingisugused laulu- ja mänguseltsid teise nime all. Kus aga on selliseid seltsi asutatud, seal on raske luua korralikke ja võimsaid töölisühinguid, iseäranis väikelinnas, sest vastutõtamist leiab töölisühing selliste seltside liikmeskonna näol, olgugi et liikmeskond neis on enamikul töölised, kes peaksid kuuluma töölisühingusse. Iga palgasaaja tööline peab hoiduma selle „haiguse“ eest, sest see on nakkav ja küllaltki kardetav. Ka Petseris on olemas tunnused selleks epideemiaks, olgugi et senini pole veel asutatud sellist seltsi, kuid eeltöid on tehtud ja tehakse.

Siiski kõigi eeltoodud asjaolude peale vaatamata on eeldusi ka Petserisse luua korralik töölisühing, kes väärikalt suudaks kaitsta töölise majanduslikke ja õiguslikke huve.

Rändur.

SISU: 1. Ametiühingud praeguses olukorras. *J. Voimaa*. 2. Uus Töötülide lahendamise seadus. *A. Kaelas*. 3. Streigitatistikat 1921.—1936. a. 4. Ehitustöölise konverentsi eel. *Friedrich Stein*. 5. Puudusi ametiühingute sisetöö korraldamises. *J. Jalaja*. 6. Töö ja vaba-aeg. *F. Relve*. 7. Sotsiaalseadusandlus. *A. Kaelas*. 8. Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: *A. Kaelas*.

Väljaandja: *E. Töölisühingute Keskkliit*. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41—5, tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10—12 ja 18—20.

Ilmub kord kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina.

[Ilmunud 10. aprillil 1937. a.]

TELLIMISHIND: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti. KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni
1/2 lk. — 15 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. — 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50% kallimad.